LATVIJA
Latvian Newspaper
Published twice weekly. Authorized by EUCOM HQ. Civil Affairs Division. 14-th July, 1947, AG 383. 7 GEC-AGO. Editor: Kārlis Rabācs. Printer: „Schwäbisches Volksblatt" Günzburg/Donau, Bürgermeister – Landmannplatz 7. Population to be served: 20.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 81 (88)
Otrdien, 1947. g. 28. okt.
Iznāk otrdienās un piektdienās. Izdevējs: BALK uzdevumā Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa. Atbildīgais redaktors: K. Rabācs, vietn. A. Liepa, redaktori: Z. Bārda, M. Čulītis, H. Mindenbergs, A. Šmits. Adrese: Günzburg/Donau, „Latvija". — Tālruņi: apg. 84, red. 50, spiest. 92.

Pazudis poļu opozicijas vadītājs Mikolaičiks

Bukarestā sāksies atliktā prāva pret Maniu

Varšavas radiofons sestdienas vakarā ziņoja, ka bez vēsts pazudis poļu opozicionālās zemnieku partijas vadītājs Mikolaičiks, līdz ar vairākiem citiem savas partijas darbiniekiem. Iestādes ievadījušas bijušā poļu ministru prezidenta un viņa biedru meklēšanu. Līdz pirmdienai nekādu ziņu par pazudušajiem nebija.

Par Mikolaičika pazušanu jau vairākas dienas iepriekš ministru prezidentam ziņojuši divi viņa partijas labā spārna biedri. Līdz ar Mikolaičiku un pārējiem partijas funkcionāriem pazudušas arī viņu sievas. Domā, ka viņi visi jau paguvuši atstāt Polijas territoriju. Starp Mikolaičika pavadoņiem esot arī viņa pašā un zemnieku partijas priekšsēža sekretārs, kopā 7 personas. Kā BBC tālāk ziņo, svētdienas rītā vairs neiznāca zemnieku partijas laikraksts. AP aģentūras Varšavas korespondents atzīst, ka līdz ar zemnieku partijas vadītāju pazušanu Polijā, tagad likvidētas pēdējās kaut cik nopietnās politiskās opozicijas atliekas. Pēdējās nedēļās valdības aprindās Mikolaičika partija asi kritizēta un apcietināti vairāki tās biedri, apsūdzot tos sazvērestībā un nelegālā darbībā.

Kādam ārzemju korespondentam Mikolaičiks nesen izteicies, ka viņu sagaidot Bulgārijas opozicijas vadītāja Petkova liktenis, kaut gan valsts prezidents Bieruts agrāk bija paskaidrojis, ka nepastāvot nedz nodoms apcietināt Mikolaičiku, nedz arī slēgt viņa partiju.

Rumāņijā tuvākajās dienās sāksies jau divas reizes atliktā prāva pret tagad slēgtās nacionālās zemnieku partijas agrāko vadītāju Dr. Jūliju Maniu. Kopā ar 27 citiem apcietinātiem, viņš apsūdzēts sazvērestībā un valsts nodevībā. Maniu 1923. g. bija Rumāņijas ministru prezidents. Viņu šigada 21. jūlijā apcietināja un nedēļu vēlāk slēdza viņa partiju. Kara tiesa izmeklē arī lietu pret neatkarīgo sociāldemokratu partiju, kas apsūdzēta pret valdību vērstu propagandas materiālu sagatavošanā.

Bulgārijas valdība notā ASV vēstniecībai Sofijā no jauna bija prasījusi izdot agrākās Vācijai draudzīgās bulgāru valdības ministru prezidentu prof. Cankovu un pārējos „bulgāru nacionālās valdības" locekļus, kas nodibināja 1944. gadā vācu okupācijas laikā. Pieprasītās personas kā bēgļi uzturoties Austrijas amerikāņu joslā. Bulgāru tautas tiesa tās 1944. gadā aizmuguriski notiesāja uz nāvi. ASV valdība šinī lietā griezties pie Austrijas valdības. Bulgārijas ārlietu ministrs Georgijevs prasījis amerikāņu vēstniecībai paskaidrojumu, vai Austrijas valdībai ir pilnvaras lemt šai lietā. Cankovs pats atrodoties kādā amerikāņu cietumā.

Bulgārijas nācionālās sapulces pilnvaru laiks ar likumu pagarināts vēl uz vienu gadu. Paziņojumā norādīts, ka sapulce „baudot pilnīgu visas bulgāru nācijas uzticību".

BBC, NYHT

Propagandē neatkarīgu Reinas valsti

ĢENERĀLIS KLEJS ATGRIEZIES AR PLAŠĀM PILNVARĀM

Ģenerālis Klejs sestdien atgriezies Berlīnē un teicis: „Nākošais pusgads būs izšķirīgs. Es palikšu šeit, un mani varēs padzīt tikai vai nu ienaidnieka vara, vai Vācijas miera līgums."

„Neue Zeitung" ziņo, ka ģen. Klejs atgriezies no Vašingtonas ar plašākām pilnvarām. Plāni nodot Vācijas pārvaldi ASV ārlietu ministrijai esot atlikti. Arī ārlietu ministru konferencē Londonā Vācijas militārās valdības pārstāvjiem būšot daudz vairāk ietekmes nekā Maskavas konferencē. Sekmīgas esot bijušas arī sarunas par amerikāņu un angļu apvienotās joslas pārvaldīšanu. Principā esot nolemts, ka amerikāņi pārņems lielāko daļu no izdevumiem, lai gan sīkāka vienošanās par kompetenču sadalījumu vēl neesot panākta.

Heidelbergas laikraksts „Rhein-Neckar Zeitung" ziņo, ka franču noteikums savas joslas pievienošanai amerikāņu un angļu okupācijas joslām būtu autonomas Reinas valsts radīšana. Laikraksts ziņo, ka jau notiek pastiprināta propaganda par šādu „brīvu Reinas tautas valsti". Visaktīvākie propagandisti esot divas franciem draudzīgas organizācijas — „Reinas ūnija" un „Francijas draugu apvienība". Vēstules, kas aicina franču joslas vāciešus pievienoties šīm organizācijām, esot teikts, ka „Reinas tautas valstij būšot neatkarīga politika ar rietumu orientāciju". Pēc tam, kad franči guvuši nepārprotamu uzvaru Zāras apgabala vēlēšanās, kur absolūts vairākums izteicies par pievienošanos Francijai, „galvu virs ūdens sākot celt" arī propaganda par brīvu Švābiju Reinas austrumu krastā. Šī propaganda esot tiešā pretrunā amerikāņu nolūkiem. Kamēr sākumā arī amerikāņi aizstāvēja mazu vācu valstu federāciju, tagad, sacensības dēļ ar krieviem, viņi arvien vairāk sveroties uz stipru, centrālizētu Rietumvācijas valsti, kas apvienotu amerikāņu, angļu un franču joslas.

BBC, NZ, NYHT

Viena DP uzturēšana maksā 29-57 centu dienā

IRO SAGATAVOŠANAS KOMISIJAS APSPRIEDES ŽENĒVĀ

Debatēs par Eiropas DP izvietošanu citās zemēs, IRO sagatavošanas komisijā, Francijas delegāts asi kritizēja IRO bēgļu politiku. Vācijas franču joslas nometnēs savā laikā daudzi DP sekojuši IRO aicinājumam un iekļāvušies darbos ārpus nometnēm. Tagad IRO sola emigrācijas iespējas tikai nometnēs dzīvojošiem, bet iekļūšana atpakaļ nometnēs apgrūtināta. Anglijas delegāts tāpat ieteica emigrācijas plānos iekļaut arī tos, kas nometnes atstājuši.

IRO sagatavošanas komisijas sesija apspriež 60.000 DP nometināšanu tuvāko triju mēnešu laikā Argentīnā, Austrālijā, Beļģijā, Brazilijā, Kanādā, Čīlē, Francijā, Holandē, Ziemeļafrikā, Perū un Venecuēlā. Dažādas valstis izteikušas gatavību uzņemt kopā ap 322.000 bēgļu. IRO noslēgusi līgumus ar 35 brīvprātīgām organizācijām.

Italijā 32.000 bēgļu pārtikas devas samazinātas no 2400 līdz 2015 kalorijām dienā un tagad izmaksājot 57 amerikāņu centus. Izdevumi Vācijas amerikāņu un franču joslā esot 35 centi, bet angļu joslā 29 centi. Franču delegāts ierosināja devas Italijā samazināt vēl līdz 1900 kalorijām, jo izdevumi vēl arvien esot par augstu, un bez 32.000 IRO apgādājamiem Italijā esot vēl ap 160.000 citu bēgļu, kas nesaņemot nekādu palīdzību.

Pēc Vācijas kontrolkomisijas ziņām, „Westward Ho" akcijas ietvaros kopš aprīļa uz Angliju pārvesti 24.452 DP. Pag. nedēļā uz Beļģiju devās divi transporti ar 1000 personām — Beļģijas ogļraktuvēs nodarbināto DP ģimeņu locekļiem, bet uz Venecuēlu no Brēmenes devušies 851 DP. Pirmais transports ar 850 DP uz Austrāliju dosies ceļā rīt no Brēmerhafenas. Vēl oktobrī Eiropā gaidāma četru vīru komisija no Kanādas, kas izraudzīs pāri par 2000 DP iecelotāju. Holandes sociālo lietu ministrija paskaidrojusi, ka starp 8000 DP, ko Holandē paredz uzņemt, esot paredzēti nevis 3000, bet tikai 2000 ogļraču, bet bez tam pieņemšot 250 metallstrādnieku un 250 tekstilstrādnieku, priekšroku dodot neprecētiem vīriešiem.

NYHT, BBC, DM

Pirmā kārtā cenas Amerikā, otrā vietā palīdzība Eiropai

PAR KO SPRIEDĪS ĀRKĀRTĒJĀ ASV KONGRESA SESIJA

Tiklīdz prezidents Trumens piektdien pavēstīja, ka viņš 17. novembrī sasauks ārkārtēju ASV kongresa sesiju, kļuva skaidrs, ka 17. novembris būs īstais datums ASV prezidenta vēlēšanu kampaņas sākšanai, raksta „New York Herald Tribune". Fakts, ka kongresā valda republikāņi, bet valdība ir demokratu, izvirzīs cīņu varas dēļ ārpolitisko debašu, starptautiskās palīdzības un cenu kontroles priekšplānā.

Republikāņu organs, tālāk raksta, ka prezidenta lēmums pārsteidzis republikāņu līderus. Tie nebija paredzējuši kongresa sasaukšanu pirms 1. decembra. Viņu pirmā reakcija uz prezidenta paziņojumu bija tā, ka viņi gan sadarbosies ar valdību, bet nepieļaus, ka kongress kļūtu par padevīgu „zīmogu" valdības rīcībai. Lai gan prezidentam ir tiesības sasaukt ārkārtējas kongresa sesijas, viņam nav varas noteikt, par ko lai kongress spriež, kad tas reiz sapulcējies Kapitolā.

Demokratu līderis Kentuki senātors Barklejs izteicis cerību, ka ārkārtēja sesija spriedīs tikai par diviem jautājumiem, kurus ierosinājis prezidents Trumens, proti, cenu inflācijas apkarošanu pašā Amerikā un Eiropas saimniecības atbalstīšanu. Bet kongresa prezidents republikānis Martins, kas pirmais paziņoja prezidenta lēmumu sasaukt kongresu, piebildis, ka republikāņi varbūt pārrunāšot paši savu starptautiskas palīdzības programmu. Domājams, ka šī programma vislielākā mērā dibināsies uz atzinumiem, ko guvušas dažādās senāta un kongresa komisijas, kas pēdējā laikā apceļojušas Eiropu. Masačuzetas republikāņu pārstāvis Herters, kas tikko atgriezies no tāda ceļojuma, izteicies, ka eiropieši vērtē amerikāņu palīdzības iespējas pārāk optimistiski.

Prezidents Trumens savu nodomu sasaukt ārkārtēju kongresa sesiju vispirms pavēstīja preses konferencē, kurā piedalījās vairāk kā 100 žurnālistu. Prezidents bijis nopietnāks kā jebkad un svinīgu balsi nolasījis īpašu vēstījumu, kurā vispirms uzsvērts, ka kongresam jālemj par arvien draudīgāko cenu inflāciju pašā Amerikā un, otram kārtam, jālemj par palīdzību Eiropai, kur krize tik nopietna, ka nevar vairs gaidīt līdz janvārim. Francija ar pašreizējiem līdzekļiem var iztikt tikai līdz decembra beigam, bet Italijai „būs nepieciešama substanciāla palīdzība vēl pirms šigada beigām".

Ārlietu ministrs Maršals, pateicis, ka amerikāņu plānu studēšana tagad tuvojas noslēgumam un pienācis laiks sākt rīkoties. Ārlietu ministrijas apakšsekretārs saimniecības lietām Vilards Torps paziņojis, ka alternātīva iespaidīgai amerikāņu palīdzībai būtu chaoss, „no kā attīstītos tirranija — varbūt komūnisms, bet varbūt no jauna pamodies fašisms".

Prezidents Trumens, domājams, atklās kongresa sesiju personīgi. Sagaida, ka viņš arī izklāstīs valdības plānus. Daļu no šiem plāniem viņš izklāstīja amerikāņu veikalnieku un arodbiedrību vadītāju pārstāvjiem slepenā sēdē, kas notika pirmdien.

Pie pazīmēm, kas liecina, ka palīdzība Eiropai tomēr būs tikai otrā vietā aiz jautājuma par cenu normēšanu pašā Amerikā, pieskaitāma ziņa, ka pirmā reakcija uz ārkārtējas sesijas pasludināšanu bija akciju un vērtspapīru cenu krišanās Ņujorkas biržā. Arī preču biržā reģistrēti zaudējumi. Reuters to izskaidro ar minējumu, ka Trumens ierosinās preču cenu kontroli un kontingentēšanu.

Preses konferencē, savus iespaidus Eiropā attēlojuši divi republikāņu kongresa deputāti. Kongresa budžeta komisijas priekšsēdētājs ņujorkietis Tabers paskaidrojis, ka viņš, piecas nedēļas Eiropu apceļodams, nav redzējis nekādus pierādījumus badam. Ilinoisas republikāņu pārstāvis Dirksens šim apgalvojumam pretojies un paskaidrojis, ka dzīves apstākļi Eiropā esot slikti. Abi republikāņi tomēr vienojušies, ka ASV vajadzētu atbalstīt karā nopostīto zemju atjaunošanu ar pārtikas līdzekļiem, naudu un — ja vajadzīgs — arī ar bruņotiem spēkiem. ASV vājums šai brīdī izraisītu padomju varu visā Eiropā.

Kamēr oficiālās personas Anglijā, Francijā un, pār visām lietām, Italijā ļoti apsveic kongresa sasaukšanu, angļu prese joprojām ir skeptiska. „News Chronicle" uzsver, ka svarīgākais kongresa darba kārtības jautājums būšot cenu inflācija pašā Amerikā. „Daily Mail" saka: „Angļu tautas uzdevums ir pārvarēt krizi pašas līdzekļiem." Padomju delegācijas pārstāvji UN atteikušies Trumena lēmumu komentēt.

BBC, NYHT

Francijas sociālisti gatavojas apvienoties ar komūnistiem

VAI RAMADJĒ DABŪS PARLAMENTA UZTICĪBU?

Šodien izšķirsies Ramadjē valdības liktenis Francijā. Parlaments balsos par uzticību pārveidotajai valdībai. „New York Herald Tribune" Parīzes izdevums paredz, ka jautājumu izšķirs Ramadjē galīgā nostāja pret jaunajām arodbiedrību algu prasībām. Šīs prasības apdraudot valdību daudz lielākā mērā nekā de Golla uzvara pašvaldību vēlēšanās.

Franču arodbiedrību centrālā apvienība (CGT) pieprasījusi visu algu paaugstināšanu par vairāk nekā 50 proc. — no līdzšinējā caurmēra līmeņa, 7000 frankiem mēnesī, uz gandrīz 11.000 mēnesī. Kad finanču ministrs Šumans dzirdējis, ka valdība gatavojas prasībai piekrist, viņš tūlīt uzrakstījis atteikšanās rakstu, jo, algu prasības ievērojot, neesot iespējams sabalansēt budžetu.

Ramadjē preses konferencē nosodījis kā komūnistus, tā gollistus, jo abas galējības apdraudot Francijas republiku. Francijas sociālistu partijas izpildkomiteja tomēr piekritusi partijas kreisā spārna pieprasījumam nākošās vēlēšanās apvienot komūnistu un sociālistu sarakstus. Sagaida, ka komūnistus no jauna uzņems Francijas valdībā. Arī Leons Blums, kas gan nosoda komūnistu metodes, ieteicis sociālistiem un komūnistiem saprasties. Maskavas radio komentātors paziņojis, ka pašvaldību vēlēšanās de Golls guvis panākumus tikai labā spārna sociālistu „nodevības" dēļ. — No 11 Francijas pilsētām, kur pēc pašvaldību vēlēšanām jau izraudzīti pilsētu vecākie, 7 pilsētās ievēlēti gollisti, vienā sociālists, bet 3 atkal komūnisti.

Arodbiedrības apvienības CGT sekretārs kādā rakstā apgalvojis, ka „CGT un komūnistu partija tomēr nav viens un tas pats". No vairāk nekā 6 milj. biedru tikai 2 milj. esot komūnisti vai viņu piekritēji. Arodbiedrībās esot arī labā spārna piekritēji. Tiesa gan, ka gandrīz visi arodbiedrību vadītāji esot komūnisti. Radikālsociālistu laikraksts „Aurore" raksta, ka komūnisti padzinuši no arodbiedrībām visus, kas nav viņiem klausījuši. Labā spārna „Epoque" nosauc arodbiedrības par valsti valstī, ar lielāku varu nekā valdībai. Pašreiz komūnistu nolūks esot tik ilgi prasīt algu paaugstināšanu, kamēr valdības budžets sabrukšot.

Komūnistu partija Francijā publicējusi uzaicinājumu boikotēt amerikāņu grāmatas, laikrakstus un filmas.

NYHT, BBC

Turcijas pārstāvja sadursme ar Višinski

Turcijas pārstāvis UN politiskā komisijā oficiāli apsūdzējis Padomju Savienību par „agresīvu propagandu ar nolūku sakūdīt turku tautu pret savu valdību" un iejaukšanos Turcijas iekšējās lietās. To viņš darīja, atbildēdams Višinska prasībai pieņemt rezolūciju pret „kara kūdītājiem". Višinskis jau agrāk minētajiem „kara kūdītāju" sarakstiem bija pievienojis vēl ASV aizsardzības ministru Forestalu, tirdzniecības ministru Herimenu, bij. ārlietu ministru Bērnsu un Vinstonu Čerčilu. ASV pārstāvis Ostins aizrādīja, ka Višinskis, ja vien tas būtu viņa varā, noteikti būtu apcietinājis Bērnsu. MakNīls izteicās, ka padomju runas „saindē UN atmosfairu".

Višinskis pēc tam tieši uzbruka Turcijas pārstāvim un, pēc UP ziņām, rādījis dokumentus, kas it kā liecinātu par slepenām turku un vāciešu sarunām kara laikā. Turki esot ar vācu palīdzību gribējuši iegūt padomju apgabalus. Turku pārstāvis savukārt atbildējis, ka Padomju Savienība runājusi ar vāciešiem par iespēju ieņemt Turcijas provinces Karsu un Ardahanu. Noslēgumā Višinskis teicis, ka turki sarunās ar vāciešiem izteikuši vēlēšanos „noslepkavot pusi no krievu iedzīvotājiem".

NYHT, NZ

ĪSUMĀ

Ohaijo senātors Tafts oficiāli pieteicis savu kandidātūru ASV prezidenta vēlēšanām 1948. g. Tafts kandidē republikāņu pusē.

Angļu saimniecības ministrs Kripss pieteicis pārtikas devas samazināšanu Anglijā par 200 kalorijām dienā, Amerikas tabakas importa izbeigšanu un citus smagus ierobežojumus.

Šīgada Nobela prēmija medicīnā piešķirta Amerikas čechu zinātnieku pārim Dr. Kārlim un Dr. Hertijai Kori un argentīniešu ārstam Dr. Husejam. Viņi trīs vienlīdzīgās daļās saņems 12.200 dolaru.

Kominformam vēl pievienojušās Albānijas un Triestas brīvpilsētas komūnistu partijas.

Apsūdzētais nacists Olendorfs Nirnbergā izteicies, ka, pēc viņa domām, Martins Bormans esot dzīvs un krievu rokās. Jau 1943. g. Bormans esot strādājis Kremļa labā.

Berlīnes padomju sektorā tagad, tāpat kā pārējā Vācijas krievu joslā, īpašos veikalos var pirkt cigaretes, „Drug", „Kaukasus", „Orient" uc par 1,20—1,40 markām gabalā.

Aplenkuma stāvoklis Čīles provincēs

Četrās Čīles provincēs izsludināts izņēmuma stāvoklis, jo komūnistu partija gribot savu streiku plānu realizēt ar varas līdzekļiem. Pēc diplomātisko attieksmju pārtraukšanas ar PSRS, Čīlē apcietināti 200 komūnistu. Bez tam apcietināti 360 streikotāju. Nitrātu un vara raktuves apsargā policija. Parlaments anullējis komūnistu partijas 5 senātoru un 6 deputātu mandātus. Santjāgo iestādēm dots rīkojums apspiest jebkādas demonstrācijas ar komūnistu piedalīšanos. Policija vēl meklējot apcietināšanai ap 300 komūnistu. TASS apzīmē par absurdu Čīles valdības apgalvojumu, ka Padomju Savienība atbildīga par nemieriem un streikiem Čīlē. Čīle sekojot fašistiskām metodēm, kādas pasākusi Brazilija. Padomju vēstniekam Santjāgo Žukovam dots rīkojums nekavējoties aizbraukt.

Vara un nitrātu raktuvju strādnieku streikam gatavojas pievienoties arī dzelzceļnieki, protestējot pret savas arodbiedrības vadītāja apcietināšanu. Apcietināto komūnistu vidū ir krievi, dienvidslavi, spāņi un citi ārzemnieki, kurus visus izraidīs. Streika draudus izteikuši arī slimnīcu kalpotāji.

ASV ārlietu ministra vietnieks Lovets paskaidrojis, ka Čīles lēmums par diplomātisko attieksmju pārtraukšanu ar divām valstīm esot tās pašas iekšēja lieta. Konferences sasaukšana dienvidpuslodes valstu politikas iztirzāšanai pret Padomju Savienību neesot ierosināta. Prāgas ārlietu ministrija atzīst, ka Čīles lēmums esot dibināts uz acīm redzamām iedomām, un tās rīcība ļoti atšķiroties no „civilizētu valstu starpā pieņemtajiem likumiem".

Padomju iestādes Maskavā apcietinājušas Brazilijas atsaukto vēstnieku. Brazilijas iestādes atļaušot padomju diplomātiem izceļot tikai tad, ja būs saņemtas garantijas, ka reizē padomju zemi atstāj arī braziliešu diplomāti. Gluži tāda paša motivācija ir padomju iestādēm par braziliešu vēstnieka aizturēšanu.

NYHT, BBC

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 81 (88) 1947. g. 28. oktobrī

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

PIRMS LCP VĒLĒŠANĀM

No 1. līdz 25. novembrim trimdas latviešu saime tiešās, aizklātās vēlēšanās izraudzīs savu augstāko trimdas pārstāvību — trešo Latviešu Centrālo Padomi. Pie tam šoreiz tas notiks nevis divpakāpenīgā vēlēšanu kārtībā, bet vēlētājiem nobalsojot par kandidātiem tieši.

Par Centrālās padomes līdzšinējo darbību izteiktas dažādas domas un ir atskanējušas balsis, ka tai bijušas mazas sekmes, katrā ziņā mazākas, kā to sākumā daudzi bija cerējuši. No otras puses, no Padomes locekļu puses parādījušies sarūgtinājumu izpaudumi, ka vēlētāji necenšoties pareizi novērtēt viņu pūles un tos neapskaužamos apstākļus, kādos līdz šim noritējuši Padomes centieni visas trimdas latviešu sabiedrības labā. Izteikti pārmetumi arī presei, ka tā Padomi viņas centienos neesot diezgan atbalstījusi, pat otrādi, ar savām kritiskām piezīmēm vēl traucējusi.

Vispirms pasvītrosim, ka, neatkarīgi no darbības sekmēm, pati Centrālās Padomes pastāvēšana jāatzīst par vienu no vispozitīvākajiem faktiem trimdas organizātoriskajā plāksnē. Šobrīd, varbūt, nemaz nav iespējams pietiekami novērtēt jau to apstākli vien, ka mums vispār ir pašu vēlēts iestādījums, kas tiesīgs runāt visu Rietumvācijas un Austrijas trimdas latviešu vārdā. Ja tad un sabiedrībā parādījušies arī alošanās, tad tai saknes meklējamas ne vien LCP līdzšinējās darbības rezultātos, bet arī sabiedrībā — tajā apstāklī, ka sabiedrība no LCP iecerējusi vairāk, nekā pēdējai to bijis lemts realizēt.

Šīs nedibinātās, iepriekšējās cerības trimdas apstākļos nav parādījušās tikai par LCP vien, bet arī daudzos citos gadījumos un vienmēr tām sekojušas paģiras — alošanās. Godīgi LCP līdzšinējās pūles vērtējot, jāatzīst, ka, lai arī tā nekādus „kalnus nav apgāzusi", tomēr visā mūsu pašreizējā dzīvē, organizātoriskajos pasākumos, mūsu stāvokļa un stājas noskaidrošanā Padomei bijusi svarīga loma un ietekme, un Padomes locekļi šiem uzdevumiem veltījuši ne mazums pašaizliedzīgu pūļu. Bet tajā pašā laikā jāatzīst arī tas, ka Padomei līdz šim nav izdevies radīt starp sevi un vēlētājiem tādu kontaktu, kas Padomes darbībai nodrošinātu kompaktu savu pārstāvamo atbalsi.

No teiktā izriet, ka Padomes locekļu tīri cilvēcīgais sarūgtinājums ir gan saprotams, bet tam nav sabiedriskā pamatojuma: atklātības darbiniekam, kas šo darbu uzņēmies, vienmēr jābūt gatavam uz dažādu un pie tam kritisku vērtējumu, kas secināts vispirms nevis no iztērēto pūļu daudzuma, bet no veikuma iedarbīguma. Līdz ar to atkrīt arī pārmetumi presei, ja vispār negrib tai atņemt brīvas preses tiesības kritiski vērtēt jebkādas sabiedriskas parādības un faktus. Citādi tas būtu, ja kāds trimdas laikraksts būtu nostājies **principā** pret LCP, bet tāda gadījuma mēs nezinām. Zināms, var būt dažādās domās par preses kritisko vērtējumu toni, taču arī tas jāatzīst par ļoti mērenu un nebūt nesasniedz to tonkārtu, kāda parlamenta darbības atreferējumos bija parasta Latvijā. Lai še atļauts atzīmēt tikai vienu virsrakstu, kāds savā laikā bija lasāms Latvijas ļoti solidā pilsoņu lapā, kuras redaktors pats bija parlamentārietis un bij. iekšlietu ministrs — „Vakar Saeimā nekāvās."

Jeb LCP līdzšinējie locekļi būtu sarūgtināti par to, ka, uztverdami sabiedrības noskaņojumu, mūsu laikraksti, īpaši „Latvija", iestājas par LCP vēlēšanu reformu, prasot tiešās vēlēšanas? Bet arī tam nebūtu pamata, ja, pieņemdama jaunos vēlēšanu noteikumus, reformas vajadzību atzinusi arī pati LCP.

Arī jaunā Centrālā Padome „nekādus kalnus neapgāzīs", un kas ar tādām cerībām dosies vēlēšanās, tas atkal piedzīvos alošanos. Bet kā jau teikts, šim iestādījumam tomēr ir liela pozitīva loma un ikviena latvieša pienākums ir to stiprināt: par cik rezolūtāk varēs runāt LCP, par tik diktāk viņa varēs runāt, par tik viņu vairāk sadzirdēs, par tik tā vairāk varēs palīdzēt mūsu gaitās. Ir tiesa, to visu vairāk kā līdz šim trešajai LCP nodrošina jau arī jaunie vēlēšanu noteikumi, bet vēl vairāk to var pastiprināt visu mūsu aktīvitāte, kurai tajos pašos noteikumos arī paškirtas lielākas iespējas.

Bez šaubām, var kritizēt arī šos vēlēšanu noteikumus, bet nav noliedzams, ka tie vēlētājiem nodrošina mazākai divi ieguvumus — tiešu balss nodošanu tam vai citam kandidātam un jau samērā mazai sabiedriskai aktīvitātei iespēju piedalīties vēlēšanās ar saviem LCP kandidātiem. Kā šīs iespējas sabiedrība izmantos, tas ir viņas pašas ziņā, bet būtu jāvēlas, lai šī izmantošana būtu dzīva.

Neviens mums negribēs palīdzēt, ja vispirms mēs paši negribēsim sev palīdzēt. Nevienam nebūs interese gar mūsu jautājumiem, ja mēs paši par tiem neinteresēsimies, tos neaizstāvēsim. Bet visdrošāk to varēs mūsu pašu vēlēta pārstāvība. Jo dzīvāka būs mūsu interese par to un tās darbību, jo labāk tā varēs darboties un pildīt savus uzdevumus.

K. Rabācs

Mācības gada beigas

visās skolās noteiktas 1948. g. 15. martā

DZĪVES MĀCĪBA — JAUNS PRIEKŠMETS TAUTSKOLĀS UN ĢIMNAZIJĀS

Lēmums pašreizējo mācību gadu visās skolās beigt 1948. g. 15. martā un jauno mācību gadu, pēc 3 nedēļu brīvlaika pēc tam, sākt 1948. g. 5. aprīlī, pirmo trimestri visām trimdas skolām beidzot 1948. g. 19. jūnijā, — bija viens no svarīgākiem skolu lietu vadītāju kārtējās apspriedes atzinumiem. Apspriede 22. oktobrī notika Valkas nometnē un tajā piedalījās LCK izglītības nozares vadītājs J. Celms ar vietnieku J. Zubānu, tautskolu daļas vadītājs A. Dravnieks, apgabalu skolu direktori un apgabalu tautskolu inspektori no visām trim Rietumvācijas joslām.

J. Celms ziņoja par apspriedi ar grāmatu un laikrakstu izdevējiem, kurā panākta vienošanās par vēl trūkstošo mācību grāmatu iespiešanu. Pēc šo grāmatu iznākšanas, starp kurām būs arī vairāki izcilākie latviešu daiļliterātūras darbi, gandrīz pilnīgi būs apmierinātas mūsu skolu vajadzības. Nometņu un skolu vadītājiem jau laikus jāparedz līdzekļi skolu bibliotēku iekārtošanai, kurās no katras izdotās grāmatas jāiegādājas vairāki eksemplāri, tā nodrošinot rezerves, ja skolas beigušie savas personīgās grāmatas paņemtu līdzi. P. Bukāns aizrādīja, ka Šlezvigas-Holšteinas apgabalā angļu iestādes pēdējā laikā skolām apķīlājušas visu naudu un to izsniedz, tikai uzrādot izdevumu rēķinu.

Apspriede atzina, ka nepieciešamas skolu vadītāju vispārējas pārrunas ar jaunatnes organizāciju vadītājiem par skolēnu sekmēm un uzvešanos. Atzina arī, ka dienas darbs skolās ik rītus jāsāk ar lūgšanu un jābeidz ar svinīgiem nobeiguma brīžiem, ja iespējams visai skolas saimei kopīgi. Nobeiguma brīži domāti līdzīgi kā tas bija beidzamajos gados Latvijā.

Apspriedes dalībnieki atzina skolās par ļoti vēlamu jaunu priekšmetu — dzīves mācību, kurā sevišķi tautskolu un ģimnaziju pēdējo klašu audzēkņus iepazīstinātu ar tādiem dzīves jautājumiem, kas ļoti svarīgi, bet pašreizējās skolu programmās nav paredzēti: — tīrību, pieklājību, uzvešanos sabiedrībā, valstisko un sabiedrisko jautājumu izpratni, ģimenes dzīvi uc. Skolotājs H. Kreicers jau izstrādājis tezes dzīves mācībā un par to referējis vairākās skolotāju sanāksmēs. Pēdējo lūgs sagatavot mācības grāmatu jaunajā priekšmetā. Apgabalu skolu direktori un tautskolu inspektori izteica bažas, ka pašreiz nebūs pienācīgi sagatavotu skolotāju jaunā priekšmeta mācīšanai, tādēļ nolēma tuvākā laikā sasaukt apspriedi šo jautājumu iztirzāšanai, kurā pēc iespējas jāpiedalās no katras tautskolas pārzinim un 7. klases audzinātājam. Neatkarīgi no tā, skolu vadītājiem un klašu audzinātājiem, sevišķi pēdējās klasēs, jāpievērš pastiprināta vērība dzīves un audzināšanas jautājumu pārrunām ar audzēkņiem. Klašu audzinātājiem tautskolās un ģimnazijās vismaz 2 reizes mēnesī jānoorganizē audzināšanas stunda. Ar nākamo mācības gadu dzīves mācība jau jāparedz mācību plānā kā pēdējā stunda nedēļā, bet, kur iespējams, vēlams šo priekšmetu sākt jau šogad. Dažās trimdas skolās, piemēram, Lībekas latviešu ģimnazijā, jau arī līdz šim ik pa 2 nedēļām notiek audzināšanas stunda.

Apgabalu skolu direktori un tautskolu inspektori atzina, ka nopietni jāraugās, lai skolotāji izbeigtu paviršību un pārāk liberālismu skolnieku sekmju novērtēšanā. Sekmes jānovērtē nopietni un tikai ievērojot katra audzēkņa zināšanas. „Ar vieglu roku" izlikto atzīmju dēļ sevišķi nepatīkams stāvoklis var rasties turpmāk, kad iespējama okupācijas un vācu izglītības iestāžu kontrole par mūsu skolām; sekas var būt pat tādas, ka neatzīst latviešu trimdas skolu izdotās apliecības. Pārāk liberālā sekmju novērtējuma novēršanai skolu dzīves vadītāji ierosināja, lai pārbaudījumos piedalītos piedzīvojuši skolotāji no citām skolām un arī citi attiecīgā mācības priekšmeta speciālisti. Daudzās skolās trūkst krietnu angļu valodas skolotāju, jo lielā tiesa no tiem labāka atalgojuma dēļ saistījušies IRO vai armijas iestāžu darbos, bet angļu joslā aizbraukuši uz Angliju.

No 16.—18. decembrim Neuštatē pie Hanoveras YMCAs protektorātā notiks angļu joslas tautskolu pārziņu konference. Atzina par vēlamu iespēju robežās rīkot darba konferences arī ģimnaziju svarīgāko priekšmetu skolotājiem, līdzīgas tikko notikušai latviešu valodas skolotāju sanāksmei Fišbachā.

Arv. B.

Ļaunāks top arī nometņu financiālais stāvoklis

Jārēķinās, ka ģimnazijām ar mazu skolnieku skaitu būs jāpievienojas lielākām

ZIŅOJUMI UN PĀRRUNAS BAVĀRIJAS APGABALA LATVIEŠU PADOMES SĒDĒ

Bavārijas apgabala latviešu padomes pēdējā sēdē, par ko jau ziņojām iepriekšējā numurā, BALK priekšsēdis A. Reins iesniedza plašu ziņojumu par apgabala komitejas pēdējo 2 mēnešu darbu. Likvidētā BALK palīdzības fonda līdzekļi nodoti Tautas kopības daļai. Palīdzības fonds savā pastāvēšanas laikā pabalstos tautiešiem izmaksājis vairāk nekā 40.000 marku un arī šobrīd Tautu kopības daļai ienāk daudzi pabalstu lūgumi, bet tos līdzekļu trūkuma dēļ nav iespējams apmierināt. Darba daļa pūlējusies, lai panāktu Latvijas universitātes akadēmisko gradu pielīdzināšanu vācu akadēmiskajiem gradiem. Minchenes techniskās augstskolas senāta 15. okt. sēdē technisko speciālistu gradu pielīdzināšana tomēr noraidīta un iespējams, ka šādu lēmumu Bavārijas Kulta ministrija attiecinās arī uz humānitārajām speciālitātēm. Minchenes radiofons principā piekritis pārraidīt „Dziesmu Vairoga" koŗa koncertu 17. un 18. novembrī. Sociālās aprūpes daļa vadījusi par deblokētiem līdzekļiem iepirkto mantu sadali. Sadales otrajā gājienā radušās nesaprašanās ar IRO un sadaļe pagaidām apturēta. Ir cerības, ka sadali tomēr nodos BALK sociālās aprūpes daļai. Iesniegts protests par baznīcas un citu speciālu vācu nodokļu atvilkšanu no vācu iestāžu maksājamām algām. Finanču daļa ar labiem panākumiem turpinājusi saimniecības izkārtošanu, bet informācijas daļa vākusi datus no nometnēm, apmainījusies ar informāciju un izveidojusi sakarus ar vairākām aizjūras organizācijām.

Internacionālajā DP un bēgļu komitejā notikušas 2 sēdes. 8. un 15. sept. notikušas baltiešu centrālo organizāciju kopsēdes. Par pēdējo ziņoja J. Venners, norādot uz militārās valdības rīkojumu, kurā teikts, ka paredzēto devu apmērā DP iespējamas priekšrocības saņemšanas un kvalitātes ziņā. Šajā sēdē lietuviešu pārstāvji ziņojuši sava sūtņa P Zadeika informāciju, ka labvēlīgs baltiešiem ir ASV Meinas štats un labprāt mūs uzņemtu, ja senāts pieņemtu Stretona likumu. Lietuviešu centrālās iestādes izlēmušas atbalstīt izceļošanu uz ASV, Kanādu, Argentīnu un Angliju.

Līdzīgi pēdējām LCK sēdēm, arī BALP sēdē izskanēja bažas par trūcīgā uztura arvien ļaunāku ietekmi sevišķi uz bērnu veselību. Nepatīkamus skaitļus par Vircburgas Centrālo nometni minēja J. Bormanis, kur zem normālā svara caurmērā ir vairāk nekā 60 proc. bērnu un jauniešu. Viņš arī vēlreiz iestājās, lai centrālās iestādes neatlaidīgi stei dzinātu iesniegumus par bērnu uztura uzlabošanu. LCK komisija pašreiz strādā pie memoranda šajā jautājumā, bet vai tam būs panākumi? A. Steinchards teica, ka memorandā īpaši jānorāda uz lielo slimnieku procentu, uzsverot, ka neviena valsts nevēlas ieceļotājus, ja ģimenē kaut viens loceklis slimo ar plaušu slimībām. V. Lambergs ieteica griezties pie sūtņiem un mēģināt panākt vēl kādas summas atbrīvošanu no bloķētajiem Latvijas valsts līdzekļiem. Pēc J. Lavenieka paskaidrojuma, tas jau darīts, bet bez panākumiem. Vairāki padomes locekļi tomēr pastāvēja, ka lūgums pař līdzekļu deblokēšanu atkārtojams un padome nolēma uzdot apgabala komitejai rūpēties par šī jautājuma virzīšanu tālāk.

Arī nometņu financiālie apstākļi kļuvuši sliktāki, jo vācu iestāžu maksāto algu kontingenti sarukuši, līdz ar ko daudzu darbinieku algošana gulstas uz pašu nometņu pleciem. Šī stāvokļa mīkstināšanai tomēr nav cerību ko panākt. V. Lambergs izteica bažas par ģimnaziju skolotāju algošanu mazās nometnēs, uz ko J. Zubāns norādīja, ka bijis aplami dibināt ģimnazijas ar mazu audzēkņu skaitu un nākotnē tām būs jāpievienojas lielākām skolām, lai nometņu komitejas un LCK tās varētu uzturēt. H. Klarks paskaidroja, ka skolotājus algot LCK nevarēs, jo samazināsies ienākumi no algu nodokļiem. Jau nākamajā LCK budžeta periodā izdevumi izglītībai paaugstināti par 50.000 markām, maznturīgajiem tautiešiem RM 40.000.— un latviešu karavīru palīdzības pārvaldei RM 30.000.—.

Padome nolēma aicināt nometņu vadības mēģināt izkārtot, lai, labprātīgas vienošanās ceļā, apliekot algas un strādājošo devas ar nodokli, varētu devas un algas nodrošināt visiem nodarbinātiem. Bez tam nolēma griezties armijas un IRO iestādēs par papilddevu un cigarešu piešķiršanu visiem nodarbinātiem.

Sēdi beidzot, BALP priekšsēdis J. Lavenieks pateicās visiem locekļiem par saskanīgo darbu un tencināja Hersbrukas nometnes tautiešus par viesmīlību.

Arv. B.

Centrāleiropas federālās kustības memorands UN

Centrāleiropas federālās kustības pārstāvji iesnieguši UN valstu valdībām UN kopsapulcē memorandu, kurā albāņu, austriešu, bulgāru, baltkrievu, čechu, igauņu, kroatu, latviešu, lietuviešu, poļu, rumāņu, serbu, slovēņu, ukraiņu un ungāru tautu vārdā prasa visu šo tautu atbrīvošanu. Memorandā paskaidrots, ka federālās kustības nolūks ir brīvā Eiropā radīt savstarpīgi saskaņotas reģionālas valstu federācijas, kas saistītos savā starpā ar saimnieciskām, sociālām, vēsturiskām un kultūrālām tradicijām. Viena no šādām ūnijām varētu būt Centrāleiropas valstu apvienība, organizēta uz federāliem pamatiem tādā veidā, lai radītu pietiekamu barjēru pret padomju ekspansiju, tāpat kā pret atjaunotas Vācijas iespējamu agresiju.

Memorandā plaši izklāstīts Centrāleiropas valstu liktenis un demokrātiskajām rietumvalstīm pārmesta atkāpšanās no deklarētiem principiem. Uzsvērta Centrāleiropas valstu loma Eiropas saimniecībā. Bez šīm valstīm Eiropu nav iespējams atjaunot. Demokratijām pārmests arī, ka uz Parīzes konferenci Maršala plāna apspriešanai nav aicināti Igaunijas, Latvijas un Lietuvas pārstāvji, lai gan ASV, Lielbritanija un Francija nav beigušas atzīt šo valstu patstāvību.

Memorandu parakstījuši Centrāleiropas federācijas klubi Londonā, Romā, Parīzē un Briselē. Londonas kluba vārdā parakstījies ģen. Ļevs Prchala un Jans Zaleskis, Romas kluba vārdā I. Leppiks, M. Kreks un J. Poniatovskis.

Nometņu dzīve

Pēdējā laikā Bavārijā likvidētas vai pievienotas lielākajām nometnēm vismazākās latviešu nometnes. Altetingas Štiglera nometne apvienota ar tās pašas pilsētas St. Paulusstifta nometni. Likvidēta Laufas Stemaga nelielā kolonija, latviešus pārvietojot uz Hersbruku un Valku, bet Laufā palikuši tikai ap 50 IRO iestādēs nodarbinātie tautieši. Tāpat Valkā un Ansbachā izvietoti likvidētās Guncenhauzenas nometnes latvieši.

Latviešu un lietuviešu vienības Lībekas nodaļas oficiālā atklāšana notika ar abu tautību zinātnieku un mākslinieku piedalīšanos. Nobeigumā sekoja latviešu un lietuviešu žurnālistu sanāksme. Sarīkojumu ievadīja nodaļas priekšnieka O. Liepiņa un pr-ka biedra F. Kirša uzrunas. Nodaļas mērķis ir padziļināt abu tautu draudzību emigrācijā.

19. oktobrī Valkas nometnē notika latviešu baptistu draudžu apvienoto koŗu garīgo dziesmu vakars. Diriģentu V. Baštika, Ed. Baštika, H. Karlsona un M. Mūrnieka vadībā piedalījās 100 dziedātāju un solists P. Geistautis. Programmā bija Vītola, Ād. Ābeles, L. Bethovena, Fr. Šuberta, V. Mocarta, V. Baštika uc skaņdarbi. Vakarā runāja vairāki amerikāņu armijas mācītāji.

DP sieviete, kuŗa precas ar vācieti, zaudē DP statusu un tai jāpāriet vācu saimniecībā. Arī DP vīrietis, kas apprec vācieti, nokļūst vācu saimniecībā, un viņam paliek vienīgi bēgļa statuss. Tā paskaidrojusi Vircburgas IRO vienības vadība.

Personas, kas pieteikušās emigrācijai, nav atbrīvotas no darba pienākumiem, iekāms tās nedodas uz emigrācijas nometnēm, paskaidrojuši IRO pārstāvji Burgdorfā, angļu okupācijas joslā.

Fišbachas nometnes latviešu komitejas vēlēšanās, kurās piedalījās 69 proc. balstiesīgo, par nometnes vecāko ievēlēja J. Poruku. Komitejā ievēlēja P. Dišleru, J. Rutmani, T. Grīnbergu, V. Vārpu, P. Neibergu un E. Freimani.

Pinnebergas studiju centrā ziemas sēmestris sāksies 15. novembrī. Studentus uzņems vienīgi no angļu okupācijas joslas. Uzņemšanas lūgumi un dokumenti piesūtāmi nekavējoties: (24) Pinneberg, Study Centre.

Jau gandrīz gadu strādā Vircburgas Centrālās nometnes rotaļlietu un rokdarbu darbnīca. Pirmo vada E. Bērziņa, bet otru L. Druva. Šo darbnīču uzdevums ir pakalpot nometnes iedzīvotājiem, sevišķi bērniem, un propagandēt latviskus izstrādājumus. Daudzi ražojumi pārdoti arī amerikāņiem un tie aizceļojuši pāri okeānam, īpaši skaistās lelles un latviskie izstrādājumi.

Vircburgas Centrālajā nometnē aptaujā par izceļošanu 1541 tautietis paziņojis, ka vēlas doties uz Kanādu, uz ASV grib izbraukt 490, Angliju 332, Austrāliju 59, Šveici 41, Zviedriju 20, Franciju 15, Dienvidafriku 11, Jaunzēlandi 10, Venecuēlu 7, Braziliju 6, Argentīnu 6, Beļģiju 4, Holandi 3, Spāniju 3 un Abesīniju 2. Atskaitot 11 cilvēkus, visi pārējie vēlas izceļot kopējās grupās, bet 11 arī turpmāk grib palikt Vācijā. — Vircburgas Centrālās nometnes kantīnes apgrozījums septembrī bijis lielākais līdzšinējā darbības laikā — RM 209.011,— ar tīro peļņu RM 25.017,12, kas iemaksāta nometnes komitejai iedzīvotāju vajadzībām. Kantīnes vadītājam A. Vītolam un viņa palīgiem nometnes komiteja izteikusi pateicību. — Literāro sacensību par tematu „Atmiņu un ilgu zemē" visu trīs Vircburgas nometņu latviešu skolu audzēkņiem izsludinājis laikraksts „Vircburgas Latviešu Vēstis".

ASV katoļu organizācija Nacionālā katoļu labklājības konference (NCWC) par savu pārstāvi Ansbachas apgabalā izraudzījusi Fišbachā dzīvojošo prāvestu Juri Pudānu, kam jārūpējas par iespējamā pabalsta taisnīgu sadali Ansbachas apgabala DP nometnēs. Domātā palīdzība nav paredzēta tikai katoļiem, bet visiem kristiešiem.

Par Švarcenbekas latviešu YMCAs nodaļas priekšsēdi ievēlēts E. Dzelme, bet valdē V. Līventāls, K. Averāts, O. Zubkovs un A. Roga. Nodaļā pašreiz 29 aktīvi biedri.

VĒSTULES REDAKCIJAI

D.P. Hamelnā

VAI VELTAS CERĪBAS?

„Westward Ho" akcijas noteikumos bija teikts, ka darbā Anglijā iesaistītie varēs sūtīt saviem Vācijā atstājamiem piederīgiem pārtikas sainīšus. Daudzi tā cerēja no Anglijas palīdzēt savām še atstātajām ģimenēm, paziņām, tautiešiem. Bet nu izrādās, ka šie sainīši ceļā atrodas 3—5 nedēļas un — tas vissvarīgākais — bieži nemaz nepienāk vai arī ir „izrevidēti" un vērtīgākās lietas no tiem izzūd. Anglijā šos sūtījumus pieņem vienīgi neierakstītus un ne tur, ne še Vācijā pasts par to nozušanu nekādu atbildību neuzņemas.

Nezinu, kā to nokārtot, bet domāju, kā uz šo apstākli mūsu pārstāvjiem vajadzētu norādīt tiklab Anglijā, angļu iestādēs, kā še Vācijā, okupācijas un vācu iestādēs. Vai par šo lietu nevajadzētu iestāties LCK vai Baltijas Centrālai Padomei?

M. Kalve, Anglijā

KĀPĒC

Priecājos par rakstu „Rakstītāju grūtumi" Latvijas 23. sept. numurā. Jau ilgāku laiku mani nodarbina jautājums par svešvalodu īpašvārdu rakstību latviešu valodā. Nevaru atrast iemeslus, kas liek mums tos rakstīt fonētiski. Ko dod īpašvārdi: Lestera, Aisiks, Nors Keive, Bido, Degasperi, Toļiati, Dalingtena, Fulsetona, Nukāsla, Bēvika, Stemfelda Bridža? Kaut daļa no tiem fonētiski pareizi uzrakstīti, šo vietu nosaukumus uz kartes uzmeklēt nevaru. Tagad ir tā, ka latviešu avīzes lasīšanai man jāprot arī angļu, franču, itaļu uc valodas.

Turpretim, ja šie īpašvārdi būtu uzrakstīti oriģinālvalodā, tad vietu nosaukumu varētu uzmeklēt uz kartes, uzvārdus būtu iegaumējis un zinātu, par kādu personu rakstīts. Un vēl: kāpēc latviešu valodas gramatikas likumus tad neattiecina arī uz ārzemju avīžu un žurnālu nosaukumiem, jo tos raksta oriģinālrakstībā?

Ceļš uz augšu

latvietes māsu skolā Anglijā

VĒSTULE LATVIJAI NO LONDONAS

Pirms sešiem mēnešiem, lietainā marta pēcpusdienā piebraucām pie savas slimnīcas vārtiem Londonā. Smaidīdama mūs sagaidīja laipna angļu dāma — matronas asistente un mūsu darba gaitas iesākās matronas un asistentes rūpīgā vadībā. Toreiz darbu uzsākām sešas latvietes no kādas Ziemeļvācijas nometnes, pēc trijiem mēnešiem mūsu saime pieauga uz 13 un tagad esam 15; mūsu vidū ir arī trīsi latvieši, pie kam viens latviešu ārsts, tas strādās par asistentu. Mums aiz muguras ir arī daudzi skumji brīži, bet esam tiem tikušas pāri.

Seši mēneši aizgājuši smagā, neierastā darbā, darbā ko dzimtenē mēs, laikam, labprāt nebūtu pieņēmusi neviena. Tagad nu pēc sešu mēnešu nostrādāšanas melnajā darbā un pēc atvaļinājuma septembra vidū, mūsu aizgādnes — matrona un tās asistente — uzveda mūs uz jauna ceļa. Tagad esam sākušas māsu (nurse) kursa gaitas šajā pašā slimnīcā. Pēc gada mums būs jāpāriet praksē uz kādu vispārējo slimību slimnīcu un nobeigumā, pēc trijiem gadiem, atgriezīsimies atkal šajā — nervu slimnīcā patstāvīgā darbā. Šis ceļš, ko še iet jau simtām latvietes Anglijā, nav viegls, jāpārvar grūtības gan valodas, gan līdzekļu ziņā, jo alga pagaidām mēnesī pie visa brīva ir 5 mārciņas 15 šiliņu. To zinām visas, bet nākotnes labad ir jāmācās, jāiztur, jo jārēķinās, ka mūsu palikšana šeit ieilgst.

2—2½ dienas mums ir brīvas, bet pārējās strādājam līdz plkst. 8 vakarā slimnīcas nodaļās. Lekcijās māca anatomiju un ievada medicīnā un psicholoģijā, kā jau nervu slimnīcā, bet skaistākais bija tas, ka pēc iestāšanās kursos bija jāatgriežas atpakaļ uz savām nodaļām: tā bija vēlējušās mūsu nodaļu virsmāsas, kas vēroja mūsu darbu še, kad bijām kalpotājas. Viņas vēlējās mūs ievadīt jaunājā darbā arī kā māsu skolu audzēknes.

Angļu māsu darbs norit stingrā kārtībā un tādā seko arī paaugstinājumi darbā — no nodaļas māsas par virsmāsu, bet līdz tam arī aiziet māsas darba mūžs, 20—25 gadi. Ir tad viņas nebaidās daudzreiz vienkāršākā darba un ķeras pat pie grīdu vaskošanas: tāda še ir kārtība, ka parketam vajaga mirdzēt, lai gan logi, varbūt, noputējuši. Angļu virsmāsa nedrīkst būt arī precēta, viņas dzīve pieder vienīgi slimnīcai.

Dīvaini izjūtama starpība starp „nurse" un kalpotāju: pirmā cīnās uz labāku dzīvi, pēdējā uz visiem laikiem paliek savā kārtā. Mūsu slimnīcas dzīvē tas ir notikums, ka 12 latvietes angļu zemē grib mācīties arodu, no daudz kā pašreiz atteikties, lai kādreiz varētu vieglāk strādāt un dzīvot pilnvērtīgāku dzīvi. Un tā nu mūsu bijušās kollēģes — angļu meitenes, kopš esam kļuvušas māsas-mācekles, ir neizpratnē, kāpēc gan mēs visas šobrīd atsacījušās no lielākas algas. Viņu dzīve aizrit tajā lokā, no kura tās nākušas, jo tikai retajai pietiek spēka lauzties uz augšu.

Mūsu pašu iekšējās sadzīves reizēm rēķins dibinās uz vienotības principa. Daudz par mūsu stājas labvēlīgu izskaidrojumu priekšniecības acīs rūpējusies mūsu jaunā un enerģiskā tautiete Laimdota T. kundze, kas kārtojusi mūsu vajadzības un vēlēšanās ar matronu. Otru mūsu kollēģi kā ierēdni un labu angļu un vācu valodas pratēju komandēja uz Vāciju darba vervēšanas akcijās slimnīču darbam Īrijā un Skotijā. Te pie tam jāatzīmē, ka, neraugoties uz spējām un labām atsauksmēm, ātrāk par gadu no slimnīcu darba ārā netiek. Trešai mūsu kollēģei, vecmātei, kam aiz muguras dzimtenē 17 gadu prakse, matrona līdzina ceļu viņas arodā. Lai gan angļu parastā laipnība mūs pavada, tomēr esam ārzemnieces, un šejienes arodbiedrības stingri sargā savus biedrus no ienācējiem.

Mūsu laime ir mūsu matrona, kas izprot mūsu stāvokli. Viņa un tāpat viņas asistente apceļojušas Franciju, Italiju, Vāciju, Ungāriju. Mēs izjūtam viņu gādību un mūsu lielākā vēlēšanās ir, lai arī turpmāk mūsu gaitas ritētu tāpat kā līdz šim.

Londonā, oktobrī.

A. Z.

Pēteris Ērmanis

Ludmilas Špīlbergas piemiņai

Man mūžam mīnā dzīvos tavi tēli:
Gan draiskās meičas, sievas mutīgās,
Gan saulainās, gan tās ar kluso kvēli,
Gan traģiskās un dvēslē dragātās.

Tu pati biji dzīves salauzīta,
Bet skaista lauzumā, skaists tevī viss.
Nu viņā klusā valstī aizvadīta,
Kur Brigadere, Vulfs un Blaumanis.

Bij sveši tev, kas šķirstu smiltīm bēra,
Kā zaims pie kapa teikts vārds skaļš un lieks.
Skumst tūkstoši, kas sirdīs tevi tvēra
Un mīļi piemin tālais trimdinieks.

Zviedrijas tautiešu palīdzība

Sekodami ziņām par neapskaužamo uztura stāvokli bēgļu nometnēs Vācijā, kas seviški apdraud bērnu veselību un gluži katastrofāls var kļūt ziemā, Zviedrijas latvieši sākuši enerģiski organizēt palīdzību. Bez tiem individuālajiem sūtījumiem, ko Vācijas latvieši saņem no saviem radiem un paziņām Zviedrijā, tur daudzās darba vietās latviešu grupas vienojušās katru mēnesi palīdzībai tautiešiem Vācijā ziedot 1% algas. Dažās vietās šāda ziedojumu vākšana jau notiek vairākās vietās, citur to organizē, lai par šiem kollektīviem līdzekļiem varētu palīdzēt latviešu bēgļu bērniem Vācijā.

Kā Stokholmas Latvju Ziņas vēsta, tagad radusies vēl viena jauna palīdzības iespēja ar reliģiski filantropiskās organizācijas Nordiska Mission atbalstu. Šī organizācija, kas daudz darījusi, piem., somu bērnu labā, tagad apņēmusies rūpēties arī par latviešu bērniem Vācijā. Kā jau ziņojām, Nordiska Mission jau nosūtījusi prāvu ziedojumu Hānenklijas bērnu namam. Tagad ar šīs organizācijas ziedojumu lapām tautieši Zviedrijā sāks vākt ziedojumus arī latviešu sabiedrībā, pie kam Nordiska Mission apsolījusi katram latviešu vākumam pievienot arī tikpat daudz no saviem līdzekļiem. Pašā vākšanas akcijā piedalīsies arī Zviedrijas latviešu jaunieši.

Ja arī Zviedrijas tautiešu savāktie līdzekļi pret lielo Vācijas latviešu masu nebūtu procentuāli lieli, taču liela ir šī pasākuma morāliskā nozīme. Ja tik daudz runājam par tautas kopību, tad šim darbos izteiktam kopības pierādījumam ir daudz lielāks svars par visskaistākiem vārdiem.

— ab —

Chronika

Diriģents Olģerts Bištēviņš, kas šī gada pavasarī no Zviedrijas pārcēlās uz Argentīnu, 28. septembrī Buenos Airesā diriģējis Bethovena darbiem veltītu simfonisku koncertu, kurā par solistu piedalījies pianists Vilhelms Bakhauss. Buenos Airesas prese koncertam veltījusi atzinīgas atsauksmes un paredz diriģentam Buenos Airesā labas izredzes.

Latviešu preses biedrības angļu joslas kopas valde nolēmusi intensīvi rīkot rakstnieku vakarus, uz pavasara pusi ielūdzot ciemos arī amerikāņu joslas rakstniekus. Kopā par biedriem no jauna uzņemti G. Smelters, Fr. Strazdiņš, J. Vāgners, A. Plūms, O. Lapiņš un J. Bračs.

J. Jaunsudrabiņa 70. g. dzimšanas dienas atsvētes rītu Manheimā vadīja Velta Toma, ar deklamācijām un mūzikāliem priekšnesumiem piedalījās nometnes jaunieši. Sarīkojuma tīro atlikumu nodeva grāmatu iegādei trūcīgo skolnieku vajadzībām. 25. oktobrī manheimieši rīkoja pašu nometnes dzejnieku un rakstnieku rītu.

Operdziedātājs T. Brilts un baletsoliste Irēne Apine un Juris Gotšalks 4. oktobrī ieradušies Kanādā.

Oldenburgas latviešu operdziedoņi — J. Franks, E. Petrēvics un B. Piekalnītis un komponists Br. Skulte tuvākās nedēļās dosies koncertturnejā uz amerikāņu joslu. Turnejā paredzēti 15 koncerti.

Vīru dubultkvartets „Daugava" (Oldenburgā) 15. oktobrī ar 125. koncertu izbeidzis darbību, jo dubultkvarteta 5 dziedātāji dodas darbā uz Angliju. Dubultkvartets sava vadītāja mag. iur. J. Baruša vadībā bija sasniedzis augstu mūzikālo gatavību.

Ceļa 10. burtnīca iznākusi ar J. Ezeriņa, Zinaīdas Lazdas, P. Aigara, J. Klīdzēja, K. Dziļlejas, O. Liepiņa, R. Skujiņas, K. Dāles, P. Jurēviča, N. Kalniņa, J. Bičoļa, V. Mežezera, V. Bērzkalna, E. Raistera, A. Bolšteina un P. Ērmaņa beletristiku un apcerēm.

Šim numuram pievienotas 2 lapaspuses, kuras saņem ATPŪTAI pasūtinātāji.

Jānis Klīdzējs

RĪGAS UGUNIS

(3. turpinājums)

„Zane?" Jēkabs atvaicā, stāv izbrīnījies un domīgs.

„Vai tu brauksi, Jēkab?" ievaicājas Makšelis, kas visu laiku ir klausījies sastindzis kā piemineklī pārvērties.

Jēkabs klusē.

„Būs jābrauc. Tev es atsūtīšu visas apsolītās grāmatas."

Makšelis nodur galvu un stīvām kājām aiziet aiz šķūnīša.

Jēkabs viņu sauc. Puika neatgriežas. —

Ir prieks, ka Zane ir tā, kas zvanījusi.

Jēkabs paiet kādus soļus un atkal atgriežas. Kas tur Zanei noticis? Zane nav nekāda auša. Viņa nezvanītu, lai tikai pajoktos. Nelaime? Kas gan tā varētu būt par nelaimi, kuru nevarētu saglābt viņa pati?

„Vai viņa neteica, kas noticis?"

„Kāpēc šai tas jāsaka? Kopējas nelaimes parasti zina abi vainīgie."

Jēkabs atmet ar roku.

„Ak tad būs jāskrien gan?" mežsarga Made nosmīn.

„Jā, būs jāskrien gan!" viņš atsaka un iet atvadīties no Mālmēra, kas ir apaļš un laipns kā jau visi vīri, kas labi prot nopelnīt daudz naudas.

Drīz Jēkabs ir atpakaļ un par savu steidzīgo aizbraukšanu pastāsta mežsargam. Tas ir gaŗa auguma, mazrunīgs Kurzemes mežu vīrs. Vienīgais, par ko viņš ielaižas garākās runās — tie ir debesu spīdekļi visā izplatījumā.

Pirms pusnakts mežsargs iejūdz zirgu un viņi brauc uz Ovīšiem. Nakts ir tik zvaigžņota, kādās cilvēks zem šī ziluma jūtas niecīgs, bet reizē labu ilgu pilns un laimīgs par to, ka viņš dzīvo. Mežsargs stāsta par komētām, astes zvaigznēm, par Greizīem Ratiem, par Saturna loku un par cilvēku likteņu zvaigznēm.

„Mans tēvs bija jūras vilks. Ek, kur bija puika — kaut es būtu tāds! Spēcīgs un nebēdnieks, bet viņš ļoti ticēja zvaigznēm un visu savu dzīvi un arī nāvi zināja viņu mirdzēšanā. Paredzēja pat sava gala gadu. Tā arī bija — nogrima Īrijas ūdeņos. Zinīet, bet man viņš piesacīja sargāties no ūdeņiem, tāpat kā no bargas sievas. Nu, sieva gan gadījās tāda ar asakām, bet no ūdens vēl esmu paglābies. Tā es te nu kustu pa mežiem . . . kā nekā, bet kad aizeju pie jūras, tas plakanais milzis ar savu murdoņu mani velk, tā velk . . ."

Mežsargs stāsta un viņa lēnā valoda ir mierīga sērīguma pilna, tāpat kā šī nakts, kurā zvaigžņu gaisma satiekas ar dienā sasilušā meža elpošanu un vēlīnu gājēju dziesmām.

3.

Sava skrējiena un spalgo svilpienu atbalsis aizmezdams pār sarkanajiem šīfeŗa un zilgi mirdzošajiem cinka jumtiem un Pārdaugavas ābeļu dārziem, Ventspils ātrvilciens drāžas vēl arvien ar tādu pat steigu, kāda tam bija pagājušā naktī caur Kurzemes tīrumu naksnīgo zilumu.

Ir labi, taisni tā ir labi! Ātrums ir pasaules elpojiens visos gaisos un to juzdams tu nesēdi nevarīgs dienas klēpī, bet diena ir tavā un tu pats viņu vari aiznest uz kuŗu zemes stūri vien gribi, un tad zini, ka esi dzīvojis tiešām tā, kā brīvam cilvēkam jādzīvo. Tā Jēkabs Zvans nodomā un viņam patīk, ka tālums viņu rauj un šī steigas jūtoņa viļņo visā viņa augumā. Pēc vairāk kā trim Kurzemes mežos pavadītajiem mēnešiem viņš ir atkal Rīgā un viņā ir tāds zēnisks prieks, ka šī septembŗa rīta saulainumā gribētos katrai gaŗām skrejošai ielai pateikt labrītu.

Jēkabs stāv pie vagona loga un skatās, kā gaŗām paskrien nelielie Pārdaugavas nami ar dāliju un asteŗu sarkanumu zem logiem. Dārzu vēl zaļajās lapotnēs spīd ābolu baltums un sārtums un pazīstama smarža sitas pretī no gaisā paceltiem smilšu putekļiem. Jēkabs zina, ka tā var smaržot tikai Pārdaugavas smiltis. Te viņš ir uzaudzis un ar šīm smiltīm viņam simtām reižu ir bijusi pilna mute, acis un mati un, kas to lai zina, varbūt šo ielu smiltis ir ieaugušas arī zem viņa ādas, jo, pār žogiem kāpjot un bumbu sperot, kājas ir bijušas neskaitāmas reizes savainotas un pirmais apsējs nebija nekas cits, kā tās pašas smiltis. Jēkabam tad jau bija 12 gadu, kad viņš atstāja Pārdaugavu un pārgāja dzīvot uz otru Daugavas pusi. Tēvs strādāja Vairogā un, lai dzīvoklis būtu tuvāk darba vietai, viņš tādu bija sameklējis Miera ielā, kur viņš dzīvoja arī vēl tagad.

Atmiņas nodziest, kad vilciena skrējienā, ātri riedami savās dzelzs balsīs, gar vagona logiem aizslīd Daugavas tilta augstie loki un plata, zila straume lejā zem tiem.

Stacijā iebraucot, Jēkabs stāv durvīs un viņam patīk vērot visapkārt Rīgas ainavu zem saulainā rīta dūmakas.

Dzelzceļa uzbērums šaipus tiltiem ir kā garumā izstiepies pakalns ar tēraudu stīpotu muguru un, liekas, ka tas būtu te nogūlies šķērsām pār pilsētu, lai no šejienes mūžīgi varētu skatīties torņu pulksteņos un ļaužu soļos tur lejā.

Jēkabam Zvanam šinī brīdī patīk daudz ko pārdomāt un, iejūkot stacijas drūzmā, viņš sāk tā īsteni sajust, cik ļoti šinīs mežos vadītajos mēnešos ir bijis izsalcis pēc visa tā, kas vārdā nenosaucams viņu apskauj iznākot no stacijas.

Viņš vēl pamet skatu atpakaļ un paskatās pulkstenī. Ir nedaudz pāri astoņiem.

Tad sāk lēnām iet. Zilo autobusu, vieglo mašīnu taures, vilcienu svilpieni no stacijām un tramvaju zvani sajaucas ar balsīm, kas nāk no baznīcu torņiem, sajaucas kopējā rīta dziesmā, kas kaut ko mudina, sauc, atgādina. Viņš iet un ir tādas dīvainas sajūtas pilns, ka arī viņam šinī balsu pulkā vajadzētu iejaukties ar savu balsi un kaut ko saukt vai dziedāt.

Jēkabs iet, un viņam liekas, ka tagad visu to viņš redz ar tādām acīm, kādu agrāk tam nemaz nav bijis. Viņš zina arī to, ka viņš pats ir ļoti gribējis, lai varētu citādi redzēt nekā agrāk to bija varējis. Viņš ir atzinis, ka arī gribas spēks ir tāda pati kaislība, kā visas citas. Kad tev viņa nav, tu esi rīks bez vārda, bet kad tu viņu vingrinādams esi attīstījis, tev sāk patikt valdīt pēc sava prāta ne vien sevi pašu, bet visus dzīvos un nedzīvos, arī citu dvēseles un domas.

Vai arī tā nav slimība, tikai otrajā tabulas malā?

Sevī meklēdams tos pirmos labos vārdus, kas būtu sakāmi tēvam, mātei un arī Zanei, kad to satiks, Jēkabs iet, ielas steigā skatīdamies. Kas to lai izprot, kāpēc Zane zvanīja. Viņa nav aprēķināma. Taisni tas Jēkaba nemieru kāpina. Ko viņa teiks? Ko viņa grib?

Ko es pats lai saku, ko lai es runāju? Manu šarunu vecais stils beigts, man to atsākt kauns. Vai viņi nesmiesies, kad es teikšu kaut ko tādu, ko no manis neviens nav paradis dzirdēt?

Pretimnācējus vērodams, Jēkabs iet un brīžiem apstājas.

(Turpinājums sekos)

Francija aicina

AMERIKĀŅU JOSLĀ SĀKUSIES OGĻRAČU REĢISTRĒŠANA

Nometnes zāle pilna klausītāju. Šoreiz nerunās par malkas sadali un sausām devām, bet par emigrāciju. Francija piedāvā DP iecelošanu un darbu. Tūlīt ieradīsies īpaša franču komisija, kas visu paskaidros tuvāk.

Ierodas komisija. Tās vadītājs jauns, enerģisks tumšmatis. Viņš redz pilnu zāli un nodod franču valdības sveicienus. Ko tā sola DP un ko no tiem prasa? To visu francūzis izklāsta vācu valodā, gan atvainodamies, ka tās likšoties savādi, bet citādas iespējas saprasties neesot.

Francija sola darbu 18 līdz 45 gadu veciem veseliem vīriešiem galvenokārt ogļraktuvēs, bet pa daļai arī lauksaimniecībā un pavisam ierobežotā skaitā varbūt vēl dažos citos arodos. Ogļračiem Francijā klājoties labi: pārtikas devas pat līdz 4 reizes lielākas nekā citiem, vīna vairāk par litru dienā, sociālā apdrošināšana nelaimes, slimības, darba nespējas gadījumos, vecuma pensijas, 12 līdz 24 dienu atvaļinājums, darba devēja palīdzība dzīvokļa sagādē, brīvas ogles. Ārzemju strādnieki algu un sociālā ziņā esot pilnīgi pielīdzināti franču strādniekiem. Arī politiskā drošība esot garantēta, norāda runātājs, jo sakās zinām, ka baltiešu DP šis jautājums ļoti interesējot. Tālāk: racionēti vairs tikai nedaudzi pārtikas līdzekļi, tekstilijas pavisam brīvā tirgū.

Komisijas par derīgu atzītiem kandidātiem jānoslēdz līgums uz vienu gadu. Pēc 60 līdz 90 dienu izmēģināšanas perioda varēšot pārvest arī ģimenes locekļus, t. i. — ja vien tos par ielaižamiem atzīst ārstu komisija. Strādnieks aizbraucot varēšot iemainīt frankos līdz 166 vācu markas, bet vēlāk nākšot noteikumi, kas nokārtošot pēc tam mantas pārvešanu, tā kā līdzi paņemt varēšot visu, no govs līdz klavierēm. Tāds, rezumē runātājs, ir franču valdības piedāvājums, dibināts uz diviem apstākļiem: Francijai vajaga darba spēka un tautas dzīvā spēka papildinājuma.

Bet tad nāk jautājumi. Un franču pārstāvji dzird izsakāmies par jaunu, veselo un spēcīgo „nokrējošanu", par ģimeņu šķiršanu (turklāt tagadējos nenoteiktajos laikos). Kas notiks, ja ārstu komisija aizbraukušā ģimenes locekli „izbrāķēs"? Kāpēc nevarētu strādāt arī vecāki cilvēki, kas to grib un spēj? „Arī tam gan, kas jums pat 45 gadiem, bet viņš tomēr strādā," — jautātāja norāda uz otru komisijas locekli, kas nekustīgi visu sapulces laiku nosēdējis aiz galda, ar saceltu virssvārka apkakli, kājas tālu izstiepis un rokas dziļi kabatās ieracis. Trešā komisijas locekle ir jauna dāma, arī viņa nepakustina ne vaibsta.

Komisijas vadītājs uz jautājumiem vēl paskaidro, ka DP strādnieki Francijā joprojām paliekot IRO pārziņā un tas tā atļauju var vēlāk izceļot uz jebkuru vietu, kur viņus pieņem, un arī atgriezties dzimtenē. Protams — tikai pēc līguma izpildīšanas. Tas jāpilda absolūti visos gadījumos, noteikumu par līguma laušanas iespējām nemaz nav. Teorētiski strādnieks var darīt ko grib, arī pāriet uz citu arodu, bet — ogļraču darbā jāslēdz līgums. Tā strādnieki var gan aizvākt uz Franciju savus rīkus un vakariem mājās strādāt blakus darbus, bet uz savu uzņēmumu — uz to nevarot cerēt. Kā praktiski iespējama lielāka inventāra, piemēram, kādas darbnīcas iekārtas pārvešana, arī paliek neskaidrs.

Franču komisija dzird gan arī cildinātājus vārdus savai tautai un Francijai, ir dzirdot arī līdz un sarežģīti, tā ka komisijas priekšsēdētājs nebija viņš ir Francijas likumu devējs. Viņš tikai pienākumus. Nu šis pienākums pagaidām izpildīts (šādā runājot arī viegli) — uz redzēšanos pēc sešiem mēnešiem, kad komisija sākot cauri teikums.

M. Č.

Kas un kur?

Drīzumā sāksies vācu filmu eksports no apvienotās amerikāņu un angļu joslas. Pirmā no eksportam piemērotām būs Berlīnē drīzumā pabeidzamā filma „Un virs mums debess". Šīs filmas ievedumu samaksās ar jēlfilmu importu. Līdz šim Hamburgā izgatavotās sešas vācu filmas nevar cerēt uz panākumiem ārzemēs.

Pēc operas Bohēma uzņemšanas filmā, ko patlaban veic Romā, piedaloties Martai Egertei ar vīru Janu Kipuru, amerikāņi filmu plāno uzņemt vēl sešas eiropiešu filmas, starp tām Manonu Lesko un Faustu.

Krāsainu filmu nedēļas apskatus rudenī sāksot izdot amerikāņu filmu sabiedrība Warner Bros.

Filmu par Gētes dzīvi uzņems vācu sabiedrība Deutsche Film-AG.

Dānijas latvieši gatavojas uz Kanādu

VĒSTULE LATVIJAI NO KOPENHAGENAS

Pēc nometņu pārkārtojumiem, latvieši Dānijā tagad uzturas šādās nometnēs: Esbjergā — Gjesing nometnē, Aalaborgā — Gugvejas nometnē, Hellebaekā, Kopenhagenā — Ballonparkā un Prag Boulevard nometnēs, un lielākā nometnē Jonstrupē, uz kuŗu pārvietoti bēgļi no likvidētām Keges un Kolingas nometnēm. Jonstrupē darbojas ģimnazija un apvienotā pamatskola. Jonstrupes nometne ir apm. 20 km no Kopenhagenas.

Latviešu skaits Dānijā ir apm. 1500, no kuriem apm. 500 dzīvo privāti, t. i., daļa tieši pie darba devējiem, daļa pilnīgi privāti. Daļa bēgļu privāti ir iekārtojušies samērā labi un ar savu dzīvi pagaidām apmierināti. Latvieši Dānijā strādā visās nozarēs, piem.: par viesmīļiem, trauku mazgātājiem, mechaniķiem, pārdevējiem, inženieriem, zīmētājiem, krāsotājiem, slimo kopējām, palīgmāsām, pulksteņtaisītājiem, ķīmiķiem, farmaceitiem, laborantiem, dārzkopjiem, valodu lektoriem, laukstrādniekiem, fabriku strādniekiem utt. Ir gadījums, kur kādam latvietim provinces pilsētā ir izdevies atvērt bērnu ratiņu darbnīcu.

No 1. oktobŗa sabiedroto bēgļu aprūpe pārgājusi no Dānijas SK uz Sociālo ministrijas bēgļu administrāciju. Pārmaiņas notika tikai nosaukuma ziņā, t. i., agrāko DSK bēgļu nodaļu pārdēvēja par Soc. Ministrijas bēgļu nodaļu. Personālas pārmaiņas nenotika.

Pašreiz daļa Dānijas latviešu gatavojas izceļot uz Kanādu. Novembŗa pirmajā pusē ieradīsies Kanādas galvenais pārstāvis, lai katru braukt gribētāju atsevišķi pārbaudītu un noteiktu laiku, kad varēs doties ceļā. Pagaidām izredzes tiem, kuri pieteikušies uz lauksaimniecības, mežu un ogļraktuvju darbiem. Ģimenes varēšot braukt līdzi.

Uz citām zemēm izceļotāju tikpat kā nav, izņemot Angliju, uz kurieni ir devušās darbā dažas sievietes.

Kopenhagenā, 17. oktobrī.

V. B.

Latviešu sportisti no Austrijas atgriežas

BEZ ZAUDĒJUMIEM

ŽANI ŠMITU AICINA STARTĒT AUSTRIJAS IZLASĒ

Pēc IRO satversmes ruļļiem īstam DP nav paredzēta nekāda braukāšana. Okupācijas joslu pārējai vajadzīgās atļaujas gādājot sacīkšu organizētājs R. Plūme tādēļ bija nobraucis ap 2000 km.

Pirmie sacensībās devās galda tenisisti. Spēlēja austrieši, francūži, lietuvieši, krievi un pat viens turks. Līdzi bija atbraucis žurnālists V. Čika un „joku pēc" arī startēja. V. Čika izvirzījās pirmajā vietā! Viņu intervēja Austrijas ziņu aģentūras pārstāvis. Saticis galda tenisistu un sporta žurnālistu vienā personā, stundas ceturksni tas rakstīja par mūsu sportu agrāk un tagad.

Basketbola turnīrā noraudzījās lābi ja 200 skatītāju. Par to nav jābrīnās. Ja pie mums viesotos Londonas meistarvienība kriketā, nezin, vai sanāktu pat tik daudz. Austriešu vienprātīgs vērtējums: „Ja tā spēlē basketbolu, tad ir vērts skatīties." Latvieši ieguva 1. vietu, bet sacensības pierādīja, ka basketbolā nevar „sabraukt un spēlēt". US krāsās aizstāvēja Sulcs, Tīlmanis, Štāls, Vītols, Lusārs, Janševskis, Pērkons un Lerchs. Visi talantīgi basketbolisti un tomēr Tībingenas studentu izlase uzvarēta tikai 34—32. Sākumā US panāca 7—0 vadību, bet tad pāris minūtēs rezultāts bija jau 7—10. 5 minūtes pirms spēles beigām Tībingena guva 30—26 pārsvaru. Lielāka rutīna tomēr deva izlīdzinājumu un minūti pirms beigām Pērkons no grūtas situācijas guva uzvaras grozu. Otrā spēlē Langenargenas franču militārā skolas vienība pieveica Insbrukas lietuviešus 35—17 (25—9). Finālā US uzvarēja francūžus 51—22 (27—12).

Franču virsnieks Šmitam pasniedz atzinības balvu

Sarīkojuma degpunktā bija bokss. Bregencā nepacietīgie skatītāji pat izlauza sporta nama durvis . . . Šoreiz mūsu ierindā nebija Ozolcelma, Miezīša, Trēgera un Stuģa, bet līdzi atbraukuši Augsburgas vācu boksētāji Gvalceriters un Greiners. Lietuvietis Severinas jūtas jau kā „pašu cilvēks". Mušas svarā Insbruka guva pirmo un arī pēdējo uzvaru. Šrancs otrā gājienā izcīnīja knock-out uzvaru. Otrā dienā Feldkirchā Gvalceriters panāca pret Breueru neizšķirtu. Vieglā svarā Holcmanis pēc punktiem uzvarēja Kaloritu, otrā dienā cīnoties ar to pašu pretinieku neizšķirti. Klase par sevi bija Žanis Šmits. Īstā baleta soli viņš ringā kustējās kā ūdens zāle un daudzās cīņās rūdītais tirolietis Hubers 3. gājienā bija tuvu k. o. Kāds sajūsmināts franču virsnieks Šmitam nodeva pārsteiguma balvu. Arī franču okupācijas spēku meistars Berio trīs reizes bija līdz „9" uz ringa dēļiem, bet ar apbrīnojamu sīkstumu izturēja cīņu līdz galam. Noskatījies zibenīgo Šmita darbību pirmā dienā, Berio jau tad atzinās: „Mani gaida k. o." Severinas pēc punktiem pieveica 4 kg smagāko Kerli un otrā dienā pat Šmita pretinieku Huberu. Veidenes nometnes lemītnieks Vilis Vītols sācis boksā trenēties pirms nepilna gada. Viņa pretinieks pussmagā svarā bija austrietis Ekbaners. Sākumā Vītols vēl īsti neuztīcējās savām spējām, panākot neizšķirtu, bet Feldkirchā Ekbaners, četras reizes smagi trāpīts, bija spiests pat līdz „8" atvilkt elpu uz ringa dēļiem. Vītols ir tikai 20 g. v. un viņa dzīves veids sola labus panākumus nākotnē. Arī vidējā svarā Daga apveltīts laba boksētāja dotībām. Tikšanās ar austrieti Reīdeni deva Dagam uzvaru pēc punktiem. Otrā dienā sacensību ar Greineru uzacs savainojuma dēļ Daga nevarēja pabeigt.

Ar solījumiem vien nepietiek

Pēc sacensībām Insbrukas boksa kluba pārstāvji aicināja Žani Šmitu pie sevis, solot labus dzīves apstākļus un iespēju startēt Šveicē. Francijā un Italijā. Franči savukārt grib saistīt Šmitu „armijas dienestā" un arī sola labas treniņu iespējas un sacensības ārpus Vācijas. Bet . . . tie ir tikai solījumi . . . Šmits ir talantīgākais boksētājs. Sporta vadībai un latviešu sabiedrībai tādēļ jārūpējas, lai tikko 21 g. v. jauneklis izaugtu par izcilu sportistu.

H. Mindenbergs

R. Circenis met šķēpu 67,01 m

Vieglatlētikas sacīkstēs 22. oktobrī Hamburgas Hamerparka laukumā R. Circenis meta šķēpu 67,01 m. Tas ir jauns viņa personīgs rekords un mūsu otrais labākais sasniegums trimdā. Circenis tagad ierindojies Eiropas teicamāko šķēpa metēju vidū.

A. Krauklis

Kursa un Rīga spēlēs 1. novembrī

Darmštates Kursa un Lībekas Rīga emigrācijas basketbola meistarsacīkšu finālā spēlēs 1. novembrī pl. 17 Darmštates amerikāņu sporta namā. Tajā pašā dienā notiks arī Darmštates YMCAs 1 gada darba atceres sarīkojums ar koncertu un jaunā trimdas basketbola meistara godināšana.

J. Zīverts

Aleksis Hakelis sasniedz trimdas labāko rezultātu desmitcīņā

Angļu joslas latviešu meistarsacīkstēs desmitcīņā, 18. un 19. oktobrā saulainajās dienās, Pinnebergā 8 dalībnieku konkurencē uzvarēja Aleksis Hakelis (uzņēmumā) ar 5331 p. (100 m 12,3 sek., tāllēkšanā 6,23 m, lodē 12,39 m, augstlēkšanā 1,47 m, 400 m 57,9 sek., 110 m barj. 19,2 sek., diskā 34,70 m, kārtslēkšanā 3,00 m, šķēpā 54,15 m, 1500 m 5 min.), 2. bija A. Priednieks 5088 pk., 3. N. Millers 4065 p., 4. Spuntelis 3786 p., 5. E. Krūmiņš 3422 p. A. Priednieks augstlēkšanā veica 1,72 m, kas bija individuāli teicamākais rezultāts. A. Hakelis sasniegums desmitcīņā pārspēj V. Teteŗa līdzšinējo labāko rezultātu trimdā (5310 p.). 1943. gadā, kad Hakelis izcīnīja Latvijas meistartitulu, viņš ieguva 5389 p. Hakelis šoreiz nereālizēja savus parastos sasniegumus. Paralēlā desmitcīņā notika arī eksternas sacensības. Iepriecināja mūsu šķēpa metēji. Ar 65,23 m rezultātu uzvarēja R. Circenis, kas aizvien vairāk apdraud Jāni Stendzenieku, jo treniņos viņš metis šķēpu pat pāri 68 m. Otro vietu ieguva Jaris, sasniedzot 61,73 m. Viņš pirmo reizi pārsniedza 60 m tālumu un ir mūsu lielākā nākotnes cerība. Diskā uzvarēja J. Ratass 40,47 m. Lodē 1. v. izcīnīja N. Millers 13,53 m, bet 2. v. ieguva K. Rudulis 13.375 m. Ar „šīm sacensībām angļu joslas sportisti beidza 1947. g. vieglatlētikas sezonu.

J. Daliņš

†

Bij. Rīgas amatnieku biedrības priekšnieks

ALBERTS PELCBERGS

miris 1947. g. 6. janv. Rīgā.

Viņu mīlā piemiņā paturēs

latviešu amatnieku saime Vācijā

Māca pasigrafijas principu STENOGRAFIJU, (piemērotu latviešu un citu valodu rakstībai) korespondences veidā. Tuvāki paskaidrojumi un noteikumi iesūtot 54 f. pastmarkās E. Dunkelim, Esslingen/N., Schelzthorstr. 35.

Ilgi gaidītā bērnu pasaku grāmata J. Širmaņa „Kriksis" ar daudzām vairākkrāsainām māksl. E. Ābeles ilustrācijām iznākusi un ir pārdošanā. Grāmatas cena RM. 12.— Visus pasūtinājumus izpilda ar uzliktu pēcmaksu. Atkalpārdevējiem atlaide. K. Raits, (24) Geesthacht/Elbe, Spakenberg 3.

„LATVIJAS" ABONEMENTS, pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā RM 7.— mēnesī; pasūtinot kolektīvi vairāk par 3 eksemplāriem — RM 6.— mēnesī par eks. Sludinājumu maksa: RM 3.— par vienslejīgu iespiedrindu vai tai atbilstošu telpu; piederīgo meklēšanas sludinājumi par pusrindu — RM 6.— mēnesī par eks. RM 6.— par sludinājumu.

Abonementu pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmann-Platz 7.

Divi dzīves priecīgi draugi, Valdis un Jānis, vēlas nopietnā precību nolūkā sarakstīties ar latvju meitenēm: (20b) Förste ü. Herzberg-Harz, DP Camp.

Izceļotājiem uz Dienvidameriku svarīgi zināt spāņu valodu. Organizēju spāņu valodas kursus latviešiem pa pastu. Pieteikties nekavējoties, jo kursantu skaits ierobežots. Maksā RM. 52.— mēnesī. Kursi ilgs apmēram 6—7 mēn. Č. Javaišas, (14a) Bad Mergentheim, Postfach 34.

Tautietes! Nopietnā precību nolūkā vēlas iepazīties 5 jauni viesturieši. — Juris, Jānis, Pēteris, Jēcis un Pēcis. Rakstīt E. Gērķim: (13a) Fürth, 8920 Co, Sedankaserne.

Lidotāju Mārtiņu Stoki no Cesvaines meklē māte Marta Zeibote: (13a) Amberg, DP Camp, Leopold Kaserne.

DAŽOS VĀRDOS

Bulgārijas sūtnis Šveicē atteicies no turpmākas Sofijas valdības interešu pārstāvēšanas ārzemēs, jo bulgāru presē pret viņu esot minēti nedibināti apvainojumi par piedalīšanos sazvērestībā kopā ar notiesāto Petkovu. Paredzams, ka sūtnis Bulgārijā vairs neatgriezīsies.

Padomju Savienība atsaukusi no Vašingtonas līdzšinējo vēstnieku Novikovu, ieceļot viņa vietā agrāko sūtni Ķīnā Aleksandru Paņuškinu.

Atkāpies Polijas sūtnis Romā, kas bija pēdējais vēl diplomātiskā dienestā palikušais opozicionārās zemnieku partijas agrākais loceklis.

Zviedrijas valdība uzdevusi nacionālajai bankai apķīlāt visu Zviedrijas ārzemju pavalstnieku ārzemju valūtas krājumus un ārzemju kontus, izņemot ieguldījumus rūpniecībā. Atlīdzību izmaksās zviedru kronās.

Agrāro reformu Vācijas franču joslā izdarīs vēl šogad. Saskaņā ar franču virspavēlnieka rīkojumu, reforma skars galvenokārt īpašumus, lielākus par 150 hektaru.

Anglija samazinās savus izejvielu iepirkumus dolaru bloka zemēs vēl par 25 miljoniem mārciņu, bet ieguldījumus jaunuzbūvē par 200 miljoniem, paskaidroja saimniecības ministrs Kripss.

Amerikāņu militāro valdību Vācijā tomēr vēl neatvietos ar civīlpārvaldi, paskaidrojusi ASV ārlietu ministrija. Šis savā laikā Maršala ierosinātās un toreizējā ārlietu ministra Bērnsa noraidītās pārmaiņas atliktas uz nenoteiktu laiku.

Pāri par 1 miljonu no Čechoslovakijas izraidīto vāciešu jau uzturas Bavārijā, bez tam 585.000 no agrākiem Vācijas apgabaliem aiz Oderas-Neises līnijas un 287.000 evakuēto no pārējās amerikāņu joslas un pārējām trim joslām.

Ar 250 aitām pāri joslu robežai no Hesenes uz krievu joslu mēģināja pārkļūt daži zagļi, aizvilinot ganu un tad pievācot ganāmpulka galvu — aunu, kuŗam viss pārējais ganāmpulks sekoja pats. Zagļi ceļā aizkavējās ar dažu jēru kaušanu, kādēļ policija ganāmpulku notvēra 50 m no krievu joslas robežas.

Trīs reizes veltīgi mēģinājis par „zaķi" nokļūt uz ASV 16 gadu vecais vācu kaŗa bārenis breslavietis Alfrēds Heinrichs, bet katru reizi atkal nogādāts no Amerikas atpakaļ Vācijā.

Arī virs Dānijas atkal manīti noslēpumaini rietumu virzienā lidojoši ugunīgi ķermeņi bumbas izskatā, kādi pēdējās nedēļās bija novēroti Zviedrijā.

Choleras sērga Ēģiptē prasa 23 upuŗus ik stundu. Amerikāņu lidmašīnas dažās provincēs izkaisa DDT pulveri.

Prāgas drošības policija prasījusi apcietināt slovaku demokratu partijas trešo ģenerālsekretāru, parlamenta locekli Sedoru Hodžu, kas esot iejaukts „slovaku sazvērestības" lietā. Abi pārējie partijas ģenerālsekretāri jau apcietināti. Hodža bija čechu trimdas valdības loceklis Londonā.

18.000 pāŗu dāmu zīda zeķu policija atradusi kādā melntirgotāju slēptuvē Diseldorfā, bet Kastropā atrasti 1620 gabalu dāmu veļas, 1570 pāŗu zeķu, 776 kungu virskrekli, 81 dāmu mētelis, 86 pāri kurpju un 50 baķu drānas — vairāk nekā visa pilsēta šogad saņēmusi piešķīrumos.

Par komūnistu ietekmi Holivūdas filmrūpniecībā ASV kongresa komisijā aicināti nodot liecības Gerijs Kupers, Ādolfs Menžū, Katrina Hebpērne, Mirna Loija un citas filmu zvaigznes, bez tam filmrūpnieki Vorners un Maijers.

Rekorda algas pašlaik maksājot ASV laukstrādniekiem, ziņo amerikāņu lauksaimniecības ministrija. Caurmērā mēnesī maksāti 97,50 dolaru, dodot brīvu mītni un pārtiku. 1. oktobrī algas bijušas par 7% augstākas nekā pirms gada.

KĀ TAPA KOMINFORMS un kā tas veidosies turpmāk

KĀ AMERIKĀŅI UZZINĀJA KOMŪNISTU PLĀNUS PIRMS TO REĀLIZĒŠANAS

„Newsweek" pastāsta šādu epizodu: — Kad kāds žurnālists oktobŗa sākumā piezvanīja komūnistu laikraksta „Daily Worker" redakcijai un teica, ka nodibināts kominforms, komūnistu redaktors vispirms negribēja ticēt. „Nieki," viņš teica, „fašistisks propagandas triks!" Kad otrs tiepās, ka ziņa ir patiesa, „Daily Worker" redaktors teica: „Ej nu? Vai tiešām? Neesmu neko dzirdējis. Mūsu tālraksta aparāts nedarbojas. Bet tā lieta skan aizdomīgi." Tikai, kad otrs apgalvoja, ka ziņa nāk no padomju aģentūras TASS, viņa skepticisms izkusa. „Tiešām!" viņš iesaucās. „Tūlīt likšu tālraksta aparātu salabot."

Kā angļu, tā amerikāņu komūnistu partiju mazākiem biedriem kominforma nodibināšanās esot bijis pārsteigums. Tie nebija par Staļina plāniem nekā zinājuši līdz pat tam laikam, kad tos izklāstīja preses ziņojumos no Maskavas un Belgrades. Bet esot tomēr noskaidrojies, ka partiju līderiem arī Amerikā jau pagājušā vasarā bijušas sarunas par kominforma radīšanu.

Arī ASV ārlietu ministrija neesot dzīvojusi tumsā. Privātās sarunās ārlietu ministrijas ierēdņi paskaidrojuši, ka tiem bijušas ziņas par komūnistu nodomiem vēl pirms komūnistu konferences sasaukšanas. Lai gan padomju valdība parasti slēpj politbiroja dalībnieku ceļojumus, ASV vēstniecībai kaut kā kļuvis zināms, ka Andrejs Ždanovs un Maļenkovs dodas uz kādu nezināmu vietu. Citas vēstniecības bija ziņojušas par komūnistu vadītāju aizbraukšanu no Francijas, Italijas, Ungārijas, Čechoslovakijas, Polijas, Dienvidslavijas, Rumānijas un Bulgārijas. Apvienojot visas šīs ziņas un pievienojot to, kas vēstniecībām vispār zināms par padomju ārpolītiku, apmēram noskaidroti jaunie nodomi.

Vienā ziņā tomēr amerikāņi nav tikuši skaidrībā — vieta, kur notikusi konference kominforma dibināšanai, uzzināta tikai pēc tam, kad par to ziņojusi pati „Pravda". Nevienam neienācis prātā, ka komūnisti apspriedīs jauno ofensīvu pret rietumu demokratijām vecā nacistu cietoksnī — Mišlachoviču medību pilī Krakovas tuvumā, ko kaŗa laikā savām vajadzībām bija ieņēmis Gērings.

„New York Times" raksta, ka pirmajās nedēļās, kopš ilgi glabātās ziņas par kominforma nodibināšanos, praktiski nekas tuvāks par organizācijas raksturu nav paziņots. Kā organizācija kominforms faktiski joprojām pastāvot tikai uz papīra. Rodoties iespaids, ka komūnistu vadītāji pagaidām grib apmierināties ar pārsteigumu, ko radījis paziņojums, un nemaz nedomājot steigties „apklāt kominforma skeletu ar miesu".

Laikraksts tomēr nešaubās par to, ka īstā laikā kominforms iegūs arī trūkstošo „miesu". Oficiāli jaunās organizācijas uzdevums esot „centrālizēt komūnistisko propagandu un saskaņot 9 valstu komūnistu partiju darbību". Bet, pēc amerikāņu domām, šādam nolūkam vien nebūtu bijusi vajadzīga tik prominentu politbiroja dalībnieku ierašanās apspriedē kā Ždanovs un Maļenkovs.

Nevarot apšaubīt, ka no Belgrades tagad nāks pamatīgi propagandas plūdi, un zināmā mērā nevarot arī noliegt, ka dažreiz būtu vajadzīga vēl ciešāka komūnistu partiju darbības saskaņošana. Pat stingri disciplinētajiem komūnistiem esot gadījušies atsevišķi nepatīkami izlēcieni. Piemēram, itaļu komūnistu šefs Toļiati vienu dienu parlamentā paziņojis, ka komūnisti pretosies Italijas miera līguma ratificēšanai pirms to būs ratificējušas visas lielvalstis. Nākošā dienā viņam bija savi apgalvojumi jāgroza, jo no Maskavas nāca ziņa, ka itaļiem pašiem jāratificē līgums pa priekšu. Neesot šaubu, ka kominforms vēl vairāk nekā līdz šim padarīšot komūnistu runas visā pasaulē vienveidīgas.

„New York Times" tomēr domā, ka svarīgākais kominforma noslēpums joprojām paliek jautājums, vai tas saskaņos tikai runas vai arī darbus. Kominforma dibināšanas konferencē nolemts, ka tā uzdevums būs — „stāties pretim zināmu ASV imperiālistu aprindu plāniem, cīnīties par visu tautu brīvību, neatkarību un suverēnitāti". Vai pretim stāšanās būs tikai vārdos vai darbos? — jautā Ņujorkas demokratu laikraksts. Atbildēt vēl esot par agru, bet esot jādomā, ka organizācijai Belgradē būs plašāki uzdevumi.

Vissvarīgākais kominforma uzdevums būšot apkarot Maršala plāna reālizēšanu. Par to liecinot ne vien līdzšinējās komūnistu runas, bet arī apstāklis, ka Mišlachoviču apspriedē piedalījies arī Polijas rūpniecības ministrs Hilarijs Mincs, kas esot pašlaik gaišākā galva Austrumeiropas saimniecības vīru vidū. Rezolū[illegible] cijā par kominforma dibināšanu es[illegible] teikts, ka to vadīs 9 valstu komū[illegible] nistisko partiju pārstāvji rotēšana[illegible] kārtībā. Esot jādomā, ka tādi vī[illegible] kā Mincs būs pastāvīgi pārvalde[illegible] locekļi.

Bez tam laikraksts apgalvo, k[illegible] drīzumā esot sagaidāma kominform[illegible] paplašināšanās. Paši komūnisti gr[illegible] bot apgāzt rietumu apgalvojumu[illegible] ka kominforms ir no jauna radī[illegible] kominterns ar argumentu, ka jaun[illegible] jā organizācijā pārstāvētas tikai [illegible] komūnistiskās partijas. Bet es[illegible] jādomā, ka gadījumā, ja ārlietu mi[illegible] nistri pēc novembŗa apspriedē[illegible] Londonā nostiprinās Elbas robež[illegible] starp joslām Vācijā, tad arī vācu ko[illegible] mūnistus uzņemšot kominformā. Nā[illegible] košie kandidāti pēc vāciešiem būš[illegible] Skandinavijas komūnisti.

Viens no svarīgākajiem komin[illegible] forma praktiskajiem uzdevumie[illegible] droši vien būšot jaunu starptautisk[illegible] kadru apmācīšana. Tieši tai dien[illegible] kad beidzās apspriede Mišlachovičo[illegible] maršals Tito runājis Belgradē u[illegible] asi kritizējis tos komūnistu vadītā[illegible] jus citās zemēs, kas neesoț pratu[illegible] veikt savus organizātoriskos uzdevu[illegible] mus. Esot sagaidāms, ka Belgrad[illegible] drīz sāks apmācīt labākus organiz[illegible] torus.

Beidzot „New York Times" ko[illegible] statē, ka nevarot noliegt zinām[illegible] patstāvību, kas pēc kaŗa piešķirt[illegible] citu zemju komūnistiskām partijām[illegible] Tās „izkļuvušas no mātes Maskav[illegible] skavām". Bet patstāvība pieļaujam[illegible] tikai iekšējās „nacionālās" lietā[illegible] Starptautiskā polītikā, kas joprojām[illegible] ir komūnistiem vissvarīgākā, jāval[illegible] dot stingrai vienveidībai.

Un noslēgumā arī Ņujorkas laik[illegible] raksts atzīst: „Kamēr tas tā bū[illegible] nav lielas nozīmes, vai jauno orga[illegible] nizāciju sauc par kominformu v[illegible] kominternu. Organizācijas darbība[illegible] mērķis ir viens un tas pats".

Indijā 7.250.000 DP

Vairāk nekā 7.250.000 indiešu kļu[illegible] vuši DP kopš nemieru iesākšnā[illegible] Pundžabā un citos apgabalos au[illegible] gusta vidū. Pēc Indijas armijas zi[illegible] ņām, 2.388.122 muhamedāņi u[illegible] 2.644.687 citu ticību piekritēji ja[illegible] devušies pāri Indijas un Pakistana[illegible] robežai abos virzienos, bet 837.49[illegible] muhamedāņi un 1.372.329 citu ticīb[illegible] piederīgie vēl gaida uz iespēju ro[illegible] bežu pāriet. Vilcieni un auto tran[illegible] sporti bēgļu pārvadāšanai tagad ie[illegible] rēgulāri. Katru dienu Delhus atstā[illegible] ap 8000 muhamedāņu, kas dodas u[illegible] Pakistanu. Visā austrumu Pundža[illegible] bā kārtība atkal atjaunota, un cie[illegible] mos sāk atgriezties arī daļa mežo[illegible] sabēgušo zemnieku.

Indijas traģēdija tagad iegājus[illegible] jaunā stadijā. Kopš varmācības be[illegible] gušās, abu jauno valstu valdībām [illegible] vislielākās raizes rada daudzo bēgļu [illegible] novietošana jaunās mājvietās, jo [illegible] milj. cilvēku pārvietošana dažos mē[illegible] nešos ir līdz šim vēsturē nepiere[illegible] dzēts uzdevums. Abu valstu valdība[illegible] pēc iespējas cenšas novietot bēgļu[illegible] to ļaužu mājās, kas paši aizbēguš[illegible] uz otru valsti. Visvairāk valdība[illegible] rūpējas par zemniekiem, lai tie pē[illegible] iespējas drīz sāktu kopt novārtā pa[illegible] mestos laukus un novērstu bad[illegible] briesmas nākošā rudenī. Jaunus sa[illegible] režģījumus rada choleras epidēmija[illegible] Indijas ūnijā jau konstatēti daudz[illegible] tūkstoši saslimšanas gadījumu. Stā[illegible] vokli vēl pasliktina neparasti vēs[illegible] laiks Indijas ziemeļos. Mahatma [illegible] Gandijs sācis jaunu kampaņu ap[illegible] ģērbu savākšanai bēgļu vajadzībām[illegible]

NYT

Amerikāņu raķete sasniegusi 2400 km ātrumu stundā

Vašingtonā paziņots, ka kombinē[illegible] ta raķete un turbīnmotors bez spār[illegible] niem sasniegusi 2400 km ātrum[illegible] stundā. Raķete izšauta no citas lid[illegible] mašīnas un lidojusi bez pilota. T[illegible] lidojusi iepriekš noteiktā virzien[illegible] un beidzot iekritusi jūrā. Nākošo[illegible] mēģinājumos šāda veida lidierīce[illegible] apgādās ar automatisku pilotu, ka[illegible] varētu vadīt tās dažādos virzienos[illegible] Bez tam, pēc UP ziņām, tuvākā laik[illegible] notikšot eksperimenti ar S1 raķeš[illegible] lidierīcēm, kas sasniegšot 2750 km [illegible] ātrumu.

AP ziņo, ka izmēģināti arī cit[illegible] jauni ieroči. Kādā lidlaukā de[illegible] monstrēta bumba, kuŗas kritienu n[illegible] lidmašīnas paātrina raķete. Tāda[illegible] bumbas ieurbjoties mērķī daud[illegible] dziļāk nekā parastās. Demonstrēta[illegible] jaunas nailona un aluminija krūšu[illegible] bruņas, kas aptur 45 mm lodes. k[illegible] izšauj no 30 soļu attāluma. NYHT

Knuts Lesiņš

KĀ RAKSTĪT STĀSTUS?

DAŽAS VADLĪNIJAS

Pat piedzīvojušu stāstu rakstītāju mēdz pārņemt apmulsums, kad viņš, klusībā savas grāmatas pāršķirstot, padomā, kādās dēkās, ķezās un nelaimēs viņš raidījis savu varoņu pulku, likdams dažiem cēliem cilvēkiem mirkt asarās un izsamist, dažiem neliešiem tikai nepilnīgi laboties vai pat pilnīgi izsprukt no pelnītā soda, un veselai gubai tā saukto „blakus personu" drasot nepiemērotos uzvalkos pār notikumu arēnu bez laba, mierinātāja vārda vai uzsitiena uz pleca, iejaucot viņas tādās lietās, no kurām viņas, ja atgūtu rīcības brīvību, būtu steidzīgi mukušas. Kad viss šis vieplu bars kādā naktī sastājas ap nabaga rakstnieka migu un iedomājas brēkt: „Ko? Tu te guli pilnā mierā un tev nekas nekait! Tu pat esi apģērbies un paēdis uz mūsu nelaimju rēķina! Pēdējais laiks tev arī kaut ko pārdzīvot . . .", tad rakstnieks mēdz pamosties no nelāgā murga un, baiļu sviedriem noplūdis, tver pēc auksta ūdens glāzes.

„Ak, nožēlojamie!" viņš taisnojas neredzamajam apsūdzētāju pulkam. „Ja jūs zinātu, kādas mokas man sagādā, kamēr es jūs kaut cik kārtīgā izskatā dabūju uz papīra, lai jūs jau pirmajā brīdī neatbaidītu lasītāju! Un tad kritika, jā, kritika! Vai domājat, ka tā man liek mieru? Tā nav apmierināta ne ar jums, ne ar mani, jo mēs visi plosāmies bez kādas jēgas un disciplīnas, un neviens nezina, ko mēs gribam. Bet turpmāk tas tā vairs nebūs. Kārtīgiem un gudriem jums, plukatām, būs kļūt un soļot taisni uz apsolīto zemi, jo es jūs vadīšu kā kādreiz Mozus Izraēli caur Nāves jūru . . ."

Tādas labas apņemšanās pārņemts es vienu nakti viegli tiku galā ar savu varoņu un kritiķu pārmetumiem, jo man bija iešāvusies kāda laba doma prātā, kā izpestīties no visām kļūmēm. No rīta es vēl pamodos ar jauko apziņu, ka manai dzīvei beidzot radusies skaidra vadlīnija, un jau ieliku svaigu, baltu papīra lapu rakstāmmašīnā, te — pastnieks atnesa avīzes. Pavirši tanīs acis iemetot, es uzzināju, ka Westwards Ho akcija pārtraukta un ka man laikam būs jāliek plauktā visas labās angļu valodas mācību grāmatas un jāmēģina sadzīt kāda franču gramatika . . . Bez tam — bija sācies karš, gan tikai Indonēzijā, paldies Dievam! Pie tam Ķīnā jau visu laiku karo! Pēc vēsturnieku aplēsumiem kari, kuros piedalās ķīnieši, ilgstot caurmērā simts gadus! — Pa to laiku bija karā pajucis ar brokastīm resp. tās pilnīgi izjuka dažu kaleiju trūkuma dēļ . . . Un kad es atkal piesēdos pie rakstāmmašīnas, tad ar šausmām konstatēju, ka tā labā doma man pilnīgi aizmirsusies. Es nevarēju vairs tās atcerēties, ne un ne! Jo, kā viens prātnieks teicis, pat visģeniālākās domas, kamēr nav uz papīra uzrakstītas, līdzinās nepieļaultai meitai: nekad nevari zināt, kad viņa iedomājas tevi pamest! Man ļoti žēl, ka ar mani tā notika. Taču, lai es nebūtu gluži par neko ielicis papīru rakstāmmašīnā, papūlējos uzmest dažas vadlīnijas rakstītājiem, kas, mana piemēra neatbaidīti, vēl gribētu ar stāstu rakstīšanu nodarboties.

Grūtākais allaž ir pats sākums. Nekādu Ameriku šai virzienā vairs atklāt nevar, ja vispār negrib iztikt bez sākuma! — tādēļ labāk pieturēties pie jau izstrādātiem klasiskiem paraugiem.

Tā saucamais „dzimtenes stāsts" ar pozitivu, audzinātāju tendenci var sākties tā: „Saules spoži mirguļojošā sviesta ciba stāvēja augstu debesīs, likās, tā kļuva kādu mirkli nekustīga, it kā pārdomādama, vai iet tālāk vai — ne. Šaubas pārvarējusi, tā tomēr lēnām sāka slīdēt uz vakaru pusi, ko liecināja starp laipām reizēm iespīguļojies bronzas krāsas stariņš — nogurma zimnesis, kamēr pārējie baltie stari joprojām skāva karstā vērsmē grūti elpojošās druvas, auglības nesējas, kas klusībā zina: nekas šai pasaulē nenāk bez pūlēm!

Vecais Lauzks, kam saliektā mugura gan rādīja dižo gadu nastu, bet tēraudpelēkais, jestrais acu skats joprojām liecināja par čaklā zemes rūķa nesalaužamo stāju, ara papuvi (varbūt arī ko citu — uz laukiem nekad darba netrūkst!).

Mirkli apstājies vagas galā, lai noslaucītu sāļos sviedrus un pārliktu vērstuvi, viņš pamanīja kalna ceļa stāvajā mugurā kustamies pelēcīgu, druknu stāvu; mazliet nevienmērīgā, paātrinātā gaita liecināja, ka gājējam ir steiga un kāds nepatīkams iegansts (tas nepieciešams, lai sasprindzinātu lasītāju ziņkāri). Drīzi vien vecais Lauzks sazīmēja gājējā savu veco kaimiņu Skujsvārpstu. „Velns, kas tam vecim pašā dienasvidū lēcies, kā joz uz manu pusi?" Lauzks brīnījās un iekūpināja pīpi.

Atelsdamies Skujsvārpsts pārlēca grāvi un pietuntuļoja pie kaimiņa.

„Dievs palīdz, Labrenci," viņš teica tādā kā aizsērējušā balsī, noņemdams veco saškiebušos naģeni, kurai virsa bija no saules un vēja kļuvusi gluži rūzgana, noslaucīja sviedrus ar rūtainu kabatas lakatiņu un atsēdās uz celma (ja celma papuvē tieši nava, tad var viņu atsēdināt uz ežas vai kā citādi, — to jau allažiņ var izdomāt.).

„Paldies, paldies," atņēma vēlējumu Lauzks, uzšķildams šķiltavu, lai par jaunu aizkūpinātu pīpi, kas viņam, kā dažkārt, sliktās pašaudzētās tabakas dēļ bija izgājusi."

Tālāk var večiem likt kādu laiciņu pārrunāt lauku darbus un māju apstākļus, no kuriem izriet, ka Lauzka dēls iecerējis Skujsvārpsta meitu. Visu laiku tomēr sarunas gaitā var nomanīt, ka tas nav tas, par ko īsti Skujsvārpsts atnācis runāt. Kāds slepens nemiers viņu dīda, ko var nojaust no dažādām kustībām. Beigās atklājas, ka viņš nokļuvis kāda nešpetna augļotāja nagos vai žirējis vekseļus kādam smalkam pilsētas radam, kas naudu notriecis uzdzīvē, vai sūtīdams dēlu uz ārzemēm studēt (pēdējais variants ir labāks, jo reizē rāda pilsētas dzīves idejisko nesaturību). Tālākais paliek autora fantāzijai; tur ir visādas iespējas, ar kurām virzīt lasītājus uz pareiza ceļa, ja vien tiem būs patika tālāk lasīt. Daži lasītāji mēdz aizcirst grāmatu tai vietā, kur laucinieki sāk sasveicināties . . .

Intellektuāls pilsētnieku stāsts ar tieksmi uz oriģinālitāti:

„Dzin,dzin,dzin! — nozvanīja tālrunis, nenieka nepadarīdams gulētājam, droši vien vienīgajam visā mājā; jo pilsēta jau kopš dažām stundām bija modusies; ierēdņi un komiji bija sen nodzinuši bārdas un uzlikuši baltas apkaklītes; mašīnrakstītājas birojos bija jau pa trešam lāgam paguvušas uzlikt jaunu lūpu krāsu uz kairīgām mutēm; nodokļu piedzinēji lādēdamies izkāpelējuši sešstāvu kāpnes, vajādami nekārtīgos maksātājus; mākslinieki Romas pagrabā izlāpījuši paģiras.

Bet Laimonis Sala gulēja. Viņš gulēja — (un ko tu viņam padarīsi?)

Trrr-trr-trr! tālruņa zvanam pievienojās durvju zvans.

Gulētājs mazliet pagorījās, laudams novelties pār pieri brūnai matu cirtai, caur kuru spīguļodami, saules stari sadalījās krāšņu varavīkšņu kūļos kā domas, kas vēl nezina sava beigu ceļa . . .

Dzin-dzin-dzin! — Trr-trr-trr! — tālruņa un durvju zvani savienojās niķīgā, neatlaidīgā duetā kā divas liktena balsis, kas velti meklēja diriģenta.

Bet Laimonis Sala gulēja . . .

Laimoņa Salas negribēšana pamosties kļūs lasītājam saprotama, ja viņš uzzinās, ka pie durvju zvana Salas sieva Salomeja, kas vakar bija no viņa ar troksni aizgājusi vīra nekārtīgās dzīves dēļ un tagad atcerējusies, ka viņai vēl nepieciešami daži drēbju gabali, bet pie tālruņa — interesantā sportiste Fufija, saukta trakais nīlzirgs, ar kuru Sala bija vakar sadraudzējies kādā naktslokālā un norunājis satikšanos. Starp šīm divām sievietēm un noguldīto darbā iešanu autoram paveras plašs iespēju lauks, ko iesākt ar Laimoni Salu. Manuprāt, viņam labāk nemosties, jo nekas labs viņu negaida!

Tagad man arī ienāca prātā pirmīt aizmirsusies ģeniālā doma:

„— — — — — — — —"

To es neteikšu, lai izvairītos no tālākām nepatikšanām!

L.A.G. Strongs

CEPURES

Mendžena kungs pēkšņi apstājās kāda skatloga priekšā, un, tā kā mēs gājām saķērušies, apstājos arī es.

„Augstais Dievs!" viņš iesaucās, „Paskaties jel!"

Neredzēju nekā tāda, kas kaut cik attaisnotu viņa sajūsmināto izskatu. Tas bija dāmu cepuru veikala skatlogs, kurā bija izstādīti trīs modeļi. Vidējam bija mulsinoša līdzība ar apputējušu sīpolu siteni, uz kuras salaidušās mušas. Apskatot tuvāk, izrādījās, ka šādu efektu radā plīvurs. Otra cepure ļoti atgādināja sarkano kāpostu galviņu slauku liešķerē, un trešo bez šaubīšanās varēja nosaukt par „negadījumu vistu kūtī".

Mēģināju Mendženu kungu aizvilkt prom no skatloga, jo baidījos, ka aizsprostojam ceļu nopietniem šo darinājumu apbrīnotājiem un saistām garāmgājēju uzmanību.

„Paskaties jel!" viņš bez elpas atkārtoja. „Īsts mielasts acīm!"

„Paldies, man pietiek."

„Man arī."

„Rau', palūkojies tur!"

Šajā acumirklī atvērās veikala durvis, un pa tām iznāca maza, paveca dāma. Viņas sejas izteiksme pauda apmulsušu svētlaimi, bet uz galvas viņai atradās bezveidīga masa no kaut kāda netīri zaļa materiāla; tā dāmu padarīja līdzīgu vardei, kas meklē patvērumu zem lapas.

„Tādas lietas mani interesē," Mendžena kungs paskaidroja un pagriezās uz iešanu. „Vai tu pazīsti manu māsasmeitu?"

„Kuru?"

„Mēriju, protams! Man ir tikai trīs māsasmeitas, bet abām pārējām nav nekā kopēja ar cepurēm."

„Un Mērijai ir?"

„Tu to nezini? Tad klausies un nepārtrauc mani.

Mērija, vēl maza meitene būdama, kļuva bārene, un mēs ar sievu viņu nodevām kādā klostera skolā. Viņa mums ļoti pieķērās. Tāda jauna, maiga meitene! Klostera māsas apgalvoja, ka viņai esot mākslinieces dāvanas.

Savā astoņpadsmitajā dzimšanas dienā Mērija ieradās pie mums. Sieva mani samudināja aizbraukt uz pilsētu un nopirkt meitenei kādu jauku dzimšanas dienas dāvanu. Tā mēs ar Mēriju iegājām lielā preču namā un devāmies uz cepuru nodaļu, kur mudžēja un čumēja no sievišķīgiem radījumiem. Lielas, mazas, resnas, tievas — un visām viņām bija viens vienīgs mērķis: uzmaukt galvā kaut kādu briesmīgu, bezveidīgu masu. Vairums šo fantastisko darinājumu bija nēsājami uz vienas auss, vai arī kur citur, bet tikai ne tur, kur cepurei piederas."

„Un ko nopirka Mērija?"

Mendžena kungs apstājās: „Vai tu vari iedomāties siena stirpu, uz kuras uzkritusi melna lupata? Tas viss izpušķots ar sakaltušiem žagariem un samalts betona jaucamā mašīnā . . ."

„Saprotu."

„To viņa izmeklēja vispirms, un es jau biju sagatavojies likt galdā šausmīgu summu, kad viņa pēkšņi atkal apdomājās un izvēlējās citu. Taču arī tā nebija nekas labāks un arī nemaksāja mazāk. Tā nu es meimuroju aukstajā ziemas dienā blakus aistētiskajai Mērijai, kurai uz galvas bija zilo puķu, kastaņu ziedu un kaltētu varžu kājiņu sajaukums.

Pēc tam gāju ar viņu uz kino, un, ko tu domā, kas notika ar jauno cepuri? Vējš viņai to nopūta no galvas, padzina zem auto pāri kādai peļķei un vēl lielu gabalu pa ielu, līdz beidzot to izglāba kāds avīžu pārdevējs. Tas bija satriecošs skats! Bet mana Mērija cepuri tik ilgi dauzīja, mīcīja un staipīja, kamēr dabūja atkal pēc formas, uzlika galvā savu veco cepuri un jauno, saburzīto ielika somā. Tad devāmies uz staciju un par laimi atradām tukšu nodalījumu. Mērija izņēma savu dzimšanas dienas dāvanu un spoguļa priekšā sāka lielo restaurāciju. Biju gatavojies uz asaru plūdiem, bet tā vietā viņas acis mirdzēja aiz svētlaimes, un viņa izskatījās kā Botičelli eņģelis.

Sajūsmā viņa krita man ap kaklu: „Tu tikai redzēsi, ko krustmāte par to teiks!"

Mēs bijām galā, izkāpām un — ak sasodīts! — nelaimīgo cepuri atkal nopūta Mērijai no galvas. Tā ripoja pāri visam peronam, cauri zāģu skaidām, metalla lūžņiem, zem ogļu vagona un beidzot uzķērās uz kāda ērkšķu dzīvžoga. Es to izglābu ar savu spieķi un, ne vārda neteicis, atdevu māsasmeitai. Līdz mūsu mājas durvīm Mērija nesa cepuri rokā, tad atkal uzlika galvā.

Tajā acumirklī, kad mana sieva ieraudzīja cepuri, viņa izrāva Mēriju gaismā, mēmi apbrīnoja viņu no visām pusēm un beidzot apskāva, izsaukdamās: „Mīlulīt, tev ir labākā gaume visā pasaulē!" Tad abas sabāza galvas kopā, un dziesmai gals bija tāds, ka gandrīz vai no zemes izrāvu 300 mārciņu un atvēru Mērijai cepuru veikalu. No pašas pirmās dienas tam bija ārkārtīgi panākumi. Labākais un greznākais veikals visā pilsētā."

„Taču ne tas, pie kura tikko apstājāmies?"

„Tas pats."

Viņš nopūtās: „Nu saki, vai no sievietēm nevar mācīties?"

LATVIJA ATPŪTAI

LATVIAN NEWSPAPER

Amerika ekrāna greizajā spogulī

JA DZĪVE ASV BŪTU TĀDA, KĀDA TĀ REDZAMA HOLIVŪDAS FILMĀS

Paši amerikāņi vairs neņem nopietni savas zemes un tās tikumu greizo attēlojumu, kāds tas parādās Holivūdas filmās. Bet cittautieši visvairāk no šīm filmām spriež par ASV. Angļu rakstniece K. A. Ležēna jautri zobgalīgā un reizē nesaudzīgi kritiskā skatījumā attēlo to, ko viņa zinātu par Ameriku, ja ekrāns būtu viņas vienīgais informācijas avots.

Savienoto Valstu sastāvdaļas ir Kalifornijas, Kentukijas un Teksasas štati, kāds nedefinējams apgabals, saukts „Vidējie rietumi", mazliet no modes izgājušie „Mežonīgie rietumi" un Ņujorka. Agrāk bija vēl Džordžijas štats, bet tā ir veca lieta. Šī štata galvaspilsētai bija kaut kāds grieķu vārds — Atlanta vai Atlantis — un tur notikusi kāda kauja.

Kalifornijā dzīvo filmu zvaigznes; tu ir kāda pilsēta vārdā Holivūda, un daudz tukšu apgabalu. Kentukija kalpo zirgu audzēšanai; labākie zirgu audzētāji ir pusaudži zēni. Teksasu apdzīvo gara auguma vīrieši ar baltām platmalēm un izrakstītiem krekliem. Viņi paši tin sev cigaretes un runā caur degunu. Vidējie rietumi ir īsti primitīva zeme. Visi turienes vīrieši košļā salmu stiebrus, un vajadzīgs ilgs laiks, lai viņi aptvertu kaut vienkāršāko domu. Meitenes ir svaigas un rožainas, daudz sapņo un valkā izrakstītas katūna kleitas. Mežonīgie rietumi šodien, diemžēl, vairs nav vecie. Bet tur redzams kāds brīnumains dabas fainomens: gandrīz vienmēr tur riet saule. Kopš atbrīvoti indiāņi, viss apgabals kļuvis mazliet mīkstčaulīgs un pat kovbojiem šodien ir skolotas balsis.

Ņujorka atrodas aiz Brīvības statujas un sastāv no divi daļām — Bruklinas un Brodvejas. Ņujorkā cilvēki ir vai nu briesmīgi bagāti, vai šausmīgi nabagi. Bagātie dzīvo vasaras mājiņās debesskrāpju jumta dārzos. Ņujorkā neviens nekā neiesāk pirms tumsas iestāšanās, tikai tad bagātnieki, tērpušies frakās un sermuliņu kažokos, dodas ārā, lai izcīnītos cauri naktslokāliem un bāriem. Arī nabagie tad sāk savu dienas darbu. Ņujorkas vīrieši, kas strādā, ir lielāko tiesu policisti vai delikatesu veikalu īpašnieki. Strādājošās meitenes visas ir reviju gērlas.

Citas ievērības cienīgas vietas ir Čikaga, kur melnos, ložu drošos limuzīnos pa ielām joņo gangsteri un ar mašīnpistolēm noplauj gājējus; Bostona vecmodīga, mazliet apputējusi vieta; Vašingtona aušīga un pārpildīta, Sanfrancisko, kur mūžīgā piekrastes miglā strādā privātdetektīvi; Atlantiksitija, kur ar savām blondajām sekretārēm konferencēs sanāk veikalu ļaudis.

Amerikas vēsturi prātā paturēt ir viegli. Bijuši divi pilsoņu kaŗi: garlaicīga plūkšanās ar angļiem tējas dēļ, ko ātri nokārtoja, un viens tiešām jautrs karš starp ziemeļiem un dienvidiem. Ziemeļiem bija taisnība, un tie uzvarēja; dienvidi pazaudēja, bet tie bija jaukākie ļaudis. Pēc tam nekas nenotika līdz 1917. g., kad uz Eiropu devās karavīri — tā saucamie „dauboji" un uzvarēja kādā karā. 1941. g. Pērl-Hārborai uzbruka japāņi un tā sauktajiem „Dži Ai" vajadzēja doties uz Kluso okeānu, lai sadotu viņiem pa biksēm. Katrs amerikānis, kas pārdzīvoja kaŗu Klusajā okeānā, pārnāca mājās ar ievainoto nozīmi „Purpura sirdi" un zaudētu atmiņu.

Ameriku pārvalda prezidents un senātori. Līdz šim bijuši trīs prezidenti: Džordžs Vašingtons, Abrams Linkolns un Teodors Ruzvelts. Tas ir — piedošanu — nesen izrādījās, ka vajaga būt bijušam arī vēl ceturtajam, vārdā Vudro Vilsonam, kas bija ļoti pieķēries savai ģimenei, labprāt stāvēja pie flīģeļa un lika dziedāt sev priekšā vecas dziesmas. Viņš bija šausmīgi nesaprasts un nēsāja degunkniebi.

Senātori ir glumi kā zuši, labi uzglabājušies kungi, uzvalkos ar divrindu pogām. Viņi ir vai nu neciešami sīkmaņi, vai briesmīgi samaitāti koruptanti. Amerikā visi politiķi ir koruptanti, bet vislielākie no tiem saucas gubernātori, un viņi dzīvo no tā, ka aizsargā blēžus. Advokāti tāpat ir piekukuļojami. Augstie policijas ierēdņi arī ir vai nu koruptanti, vai rupji cilvēki. Neviens, ko atved policijā uz nopratināšanu, neizbēg no ikšķu spīlēm vai piekaušanas. Vienīgais policists Amerikā, kam var uzticēties, ir satiksmes regulētājs, un arī tikai tad, ja viņš ir īrs un viņu sauc O'Sulivans.

Amerikā ļaudis ir brīnišķīgi ģērbušies. Caurmērā viņi pārģērbjas katras desmit minūtes. Viss, ko viņi uzvelk, ir jauns, neaizsinojami piegriezts un svaigi gludināts. Pat kovboji vienmēr valkā tikai jaunus kreklus. Nekad neredz kādu cilvēku saplāpītās drēbēs. Nevienam nav jārūpējas par veļu, jālāpa zeķes. Vienīgais rokdarbs, ko strādā Amerikā, ir mazbērnu veļas adīšana.

Amerikāņu mājturības apgāde ļoti vienkārša. Ļaudis pārtiek no šampanieša, kokteiļiem un viskija, kā viņiem ir neizsmeļami krājumi. Pieaugušu cilvēku līdz vakaram uz kājām uztur vieglas brokastis — oranžu ievārījums un kafija. Tad viņš vai viņa dodas uz iedzeršanu. Galvenā ēdienreize ir nakts vidū virtuvē, un tajā ēd aukstu gaili no ledusskapja un glāzi piena. Ģimenes jaunākie locekļi dzīvo tikai no saldējuma.

Amerikas faunas galvenie pārstāvji ir zirgs un terjers. Šur tur aizmugurē asa vērotāja acs pamana arī govju baru mežonīgā skrējienā. Puķu valsts ir aprobežota ar orchidejām un garkātainām rozēm. Šī roze ir interesanta pasuga: tai nav dzeloņu un to var plūkt kailiem pirkstiem vai spiest pie kailas krūts, nebaidoties no sadurstīšanās. Tā nekad neuzzied tālāk kā līdz pumpuram un dienām ilgi turas vāzē bez ūdens.

Tautas iemīļotākie sporta veidi ir bēzbols un mīlināšanās. Svarīgākais no tiem ir pēdējais. Tikko kāda meitene ir pietiekami paaugusies, lai viņai uz ielas atzinīgi uzsvelpj, viņu sūta skolā, lai tā kārtīgi izglītotos mīlināšanās mākslā. Kolledža, kas nāk pēc skolas un maz ko no tās atšķiras, iekārtota tā, ka var sniegt pakāpenisku mīlināšanās treniņu.

Kad apdāvināta meitene absolvējusi skolu un kolledžu, viņa ir iemācījusies visu, kas ir ko mācīties, un gatava iziet dzīvē. Bez mīlināšanās viņa vēl prot dejot džiterbagu, jāt, žūpot, sajaukt viskiju ar sodu un aizsmakušā balsī dziedāt grāvējus. Viņa zina, ka ir divi dzīvošanas veidi — amerikāniskais un nepareizais — un viņa ir spējīga izlasīt lielos virsrakstus avīzē. Viņa ir dzirdējusi par Šekspīru, pārcilvēku Hitleru, Linkolnu, dziedoni Franku Sinatru, romantisko angļu laupītāju Robinu Hūdu, trompetistu Benniju Gūdmeni, Zigmundu Feidu un Mikī pelīti. Ja viņa ir tiešām apdāvināta, tad var nobērt arī vienu vai divas rindas no kādas pazīstamākas Kīta odas, nobungot pāris taktis no Debisī vai Šopēna un pazīt balkona skatu no „Romeo un Džuljetas". Ar to viņai ir tik daudz kultūras, cik amerikāņu meitenei vajadzīgs, un visā savā dzīves laikā viņai vairs nevajaga uzšķirt kaut vienu grāmatu, kuŗu amerikāņu mājās tā vai tā nav.

Tagad viņai nāk laiks precēties. Vēlākais ar divdesmitiem viņa apprec labi izskatīgu, saulē nobrūninājušos jaunu vīrieti, vismaz 2,10 m garu. Viņam ir šarmanti smiekli, eleganti viļņoti mati, bedrīte vaigā vai zodā un ļoti laba uzvešanās. Pēc nodarbošanās viņš ir mākslinieks, zinātnieks vai slepenaģents.

Šis un tas par dzīvniekiem

Dzīvnieku astes, pēc dabzinātnieku pētījumiem, izpilda 18 dažādu funkciju, no kuŗām pati svarīgākā ir līdzsvara uzturēšana skrienot un lēcot. Piemēram, Ziemeļamerikā dzīvojošai lēcējai pelei zapus hudsonius garā aste un garās pakaļkājas atļauj izdarīt lēcienus, kas četrdesmitkārt pārsniedz tās ķermeņa garumu. Bet kolīdz 7—8 cm garais dzīvnieks zaudē asti, tas vairs nespēj lēcienos uzturēt līdzsvaru. Arī vāveres aste ir galvenā līdzsvara uzturētāja lēcienos.

Peldēšanas rekordists sauszemes dzīvnieku vidū ir polārais lācis. Polārie lāči novēroti peldam polāros ūdeņos 65 km no sauszemes vai tuvākā peldošā ledus gabala.

No dzīvniekiem, kas, tuvojoties cilvēkam vai krītot gūstā, izliekas par beigtiem, lielākie izlikšanās meistari ir Austrālijas krūmu suns dingo un Amerikas oposums. Dingo šādā situācijā ļauj sevi sist un pat sākt dīrāt, bet oposums guļ tik nekustīgs un ļengans, atvērtām un pārgrieztām acīm un izkārtu mēli, ka retais mednieks var pateikt, vai dzīvnieks tikai izliekas vai patiešām ir beigts.

LEONĪDA OZOLIŅA ZĪMĒJUMI

Elisones Stjuartes (Alison Stuart) stāsts „Nāve un krusttēvs Felikss“ tulkots no amerikāņu krājuma „Prize Stories 1943“, kurā ievietoti ar O. Henrija piemiņas balvu godalgotie un citi labākie tā gada amerikāņu stāsti. Stjuarte tagad ir 29 gadus veca un pirms kara apceļojusi Eiropu. Šo stāstu viņa uzrakstījusi jau koledžas laikā, un tas noris tai īpatnējā spāņu vēršu cīnītāju vidē, ko nesen atgādināja laikrakstu ziņa par grandiozām trīs dienu sēru svinībām un pieminekļa celšanu populārajam spāņu matadoram Manoletem, kas mira arēnā cīņas laikā.

Mans krusttēvs Felikss bija mazs un rūpju pilns, un Trianā čigāni saukāja viņu El Milagro — Brīnumu Felikss. Viņš kustējās tikpat viegli kā bezdelīgas virs brūnās upes pie tilta, un dažreiz, lai uz ielas izliktos lielāks, viņš staigāja gandrīz vai uz pirkstu galiem. Un tomēr viņš bija liels matadors, mans krusttēvs Felikss, par spīti sīkam augumam un skumībai. Bet ne reizi viņš neatļāva man iet uz vēršu cīņu.

Viņos gados pirms republikas bija daudz lielu vēršu cīnītāju: Soldadito, Nino de Aragons, un, protams, Felikss Es Milagro. Es ticēju, ka krusttēvs Felikss no viņiem visiem vislielākais. Ticēju tam ar bērna stūrgalvību, un arī mans brālis Manolo tam ticēja, lai gan viņš vairs nebija bērns, bet deviņpadsmit gadu vecs un krusttēva Feliksa banderiļero.

Mēs visi dzīvojām kopā mājā ar lielo pagalmu Labās Laimes ielā — Kaļe de la Buena Fortuna: mans tēvs, kas bija krusttēva Feliksa zobena padevējs, mana māte, Manolo, krusttēvs Felikss un es. Manolo man stāstīja, ka krusttēvs Felikss nopircis mūsu māju par ļoti lielu naudu. „Viņš ir ļoti bagāts, māsiņ,“ Manolo teica. „Viņš ir tik bagāts, ka varētu nobruģēt Labās Laimes ielu līdz pat upei ar spožiem zelta gabaliem.“

Es domāju, ka Manolo drusku pārspīlē. Es cerēju, ka krusttēvs Felikss nebruģēs ielu ar zeltu, tāpēc ka man tā patika tāda, kāda bija, kā virve aizlocīdamās starp namiem.

Kad biju vēl ļoti jauna, krusttēvs Felikss man stāstīja, ka arī viņš mīl Labās Laimes ielu. „Ir labi tur dzīvot,“ viņš teica. „Varbūt tas tiešām atnes laimi.“ Kādā vasaras rītā mēs staigājām lejup uz stūri, un krusttēvs Felikss mani veda pie rokas. Migla plūda mums garām, un uz ielas nebija neviena cilvēka.

„Tu taču nedomā, ka esmu māņticīgs, Konsuela, tāpēc, ka ticu labam liktenim?“

Es nezināju, ko nozīmē māņticīgs, bet zināju, ko krusttēvs vēlas no manis dzirdēt, un tā arī teicu: „Nē, krusttēv Felikss.“

„Tā ir,“ viņš teica. „Nē, es neesmu māņticīgs kā Soldadito, kas reizēm šķiet pustraks. Kad viņš ierauga vīru vai sievu ar vienu aci, viņš met ragu zīmi, lai nākošā vējainā dienā viņu nenovērtu vēršis.“

Kādu brīdi staigājām klusēdami. Krusttēva Feliksa soļi uz ietves man blakus nemaz nebija dzirdami. Es jautāju: „Vai tev bail no vēja, krusttēv Felikss?“

Viņš atbildēja: „Vējš te pūš pa lielām un nes karstu ļaunu smaku no upes. Vējainā dienā jāsaslapina apmetnis un tad jāierušina smiltīs, lai tas kļūtu smags. Pēc tam apmetnis vēdinājas neveikli, nogurdina roku locītavas, bet ar visu to tas vēl grūti savaldāms vējā.“

„Vai Soldadito baidās no vēja vairāk nekā tu?“ es jautāju.

„Kā tu to domā? viņš teica. „Man nav bail no vēja, ne arī no kā cita, no kā baidās Soldadito. Viņš ir tikai neizglītots čigāns.“

Mēs kādu brīdi stāvējām uz stūra, iekāms griezāmies atpakaļ. Migla sāka skaidroties, un starp miklajiem jumtiem jau šaudījās saules stari. Krusttēvs man uzsmaidīja. „Neizglītots čigāns,“ viņš atkārtoja, „bet liels matadors — varbūt vislielākais no mums visiem.“

Mājās satikām manu māti iznākam no mazās mājas kapellas. Viņa bija ļoti dievbijīga, un man likās, ka viņa lūdz Dievu gandrīz vai augu dienu. Viņas seja bija vienmēr tik bāla, un es mīlēju viņu tāpēc, ka viņa bija itin kā svešiniece mūsu mājā. Krusttēvs Felikss piegāja viņai klāt un noskūpstīja viņu ļoti atturīgi, kā brālis māsu, tad viņš izgāja pagalmā.

„Par ko tu lūdzi, mamačita?“ es teicu. „Vai tu lūdz par mani?“

„Dažreiz gan,“ viņa atteica, „kad esi stūrgalvīga un nepaklausīga. Kad tu šļakstinies pa baseinu un saslapini baltās drānas.“

„Vai tu lūdz par krusttēvu Feliksu?“

„Dažreiz lūdzu,“ viņa teica. Gaidīju, ka viņa teiks ko vairāk, bet nesagaidīju. Stāvēdama blakus viņai tumšajā akmens telpā, es izteicu jautājumu, par kuru zināju, ka to tai brīdī nevajadzētu teikt.

„Māt, krusttēvs Felikss taču nemirs, vai nē?“

„Kāpēc tu to jautā, Konsuela? Kas tev tādas lietas teicis?“

„Neviens. Bet es domāju, ka viņam bail no vēja. Manolo domā, ka pat Soldadito no tā drusku baidās, bet krusttēvs Felikss gan nekad. 'Tie, kas nekad nebaidās,' viņš teica, 'ir tie, kas nav draugos ar nāvi'.“

„Manolo gan tādas lietas nekad nav teicis,“ sacīja māte. „To būs teicis tavs krusttēvs Felikss.“ Viņa skumji smaidīja. „Manolo ir vēršu cīnītājs, nevis mistiķis. Tavā krusttēvā nelaimīgi savienojušies abi. Tā ir reta un nelaimīga apvienība.“ Viņa pakratīja galvu. „Nē, Konsuela, tev nevajaga tādas lietas domāt. Krusttēvs Felikss nemirs.“

Es ticēju tam un biju ļoti laimīga.

Pēc garajiem vasaras mēnešiem viņi mēdza atgriezties no vēršu cīņām ziemeļos uz Labās Laimes ielu. Visi trīs — tēvs, Manolo un krusttēvs Felikss. Tie mēdza ierasties vēlā pēcpusdienā, vēl vēršu cīņu tērpos, jo kad pēdējā tās vasaras cīņa bija galā, viņi brauca visu dienu un visu nakti, un viņu ar zeltu izšūtie svārki bija putekļaini, un pelēki putekļi bija arī viņu matos. Krusttēvam Feliksam bija sasarkušas acis un tēva zods ēnoja melnas bārdas rugāji.

Tai vakarā, kad viņi atgriezās, man vienmēr atļāva palikt nomodā ilgāk. Mēs sēdējām ap lielo magoņkoka galdu ēdamistabā, un es novēroju Manolo, kamēr viņš lauza riekstu čaulas. Viņš smaidīja, rādīdams baltos zobus.

„Ak jā, māsiņ,“ viņš teica. „Šogad man Pamplonā labi veicās — biju lielisks, rakstīja laikraksti. Un krusttēvs Felikss, — to tikai vajadzēja redzēt — vienu vakaru pūlis nēsāja viņu uz pleciem pa visu pilsētu.“

„Manolo labi rīkojās ar iesmiem,“ teica krusttēvs Felikss. „Un stils viņam arī labs.“ Tad viņš dziļi atelpoja. „Arī Soldadito bija Pamplonā.“

Tēvs piecēlās un sita dūri uz galda. „Soldadito!“ viņš sauca. „Tas trakais čigāns! Viņš izskatās kā uz stieples uzvērta lelle. Viņam nav stila.“

„Viņam ir gan stils,“ teica krusttēvs Felikss. „Cīņā ar nikniem vēršiem viņam ir liels traģisks stils kā Legartijam.“

„Karai!“ iesaucās tēvs un uzsita pats sev ar roku pa muti, lai māte nedzirdētu, ka viņš lādas. „Ke va!“ viņš tad mierīgāk teica, „Soldadito ir vulgārs čigāns.“ Mans tēvs bija mazs stūrgalvīgs vīrs, ar lielām zināšanām par vēršiem — to teica visi.

Manolo bija drūms. „Pūlim Soldadito patīk tāpēc, ka viņš ir muļķis un riskē. Viņš ir klaidonis un klauns.“

Likās, ka krusttēvs Felikss neklausās. Sēdēdams aiz galda man iepretim, viņš izskatījās ļoti mazs. „Krusttēv Feliks,“ es teicu. Bet viņš tikai pakratīja galvu un sērīgi pasmaidīja. „Viņš ir liels, šis klaidonis un klauns,“ viņš teica maigi. „Viņš ir vislabākos draugos ar nāvi, un es — es neesmu.“ Viņš izgāja no ēdamistabas, neteikdams vairs ne vārda.

Tēvs paraustīja plecus. „Konsuela,“ viņš piepeši teica. „Ej gulēt. Ir vēls.“

Noskūpstīju tēvu un Manolo, tad lēni devos prom pa garo halli. Kad gāju gar izgreznotajām kapellas durvīm, apstājos. Varbūt, domāju, ka māte būs tur; katrā ziņā bija sajūta, ka kādam tur jābūt. Lēni vēru smagās durvis, lai tās nečīkstētu, ielūkojos krēslainajā telpā.

Visas sveces uz altāra bija iedegtas, un ēnas tekalēja pa sienām un Dievmātes zili balto koka tēlu, un es saskatīju krusttēvu Feliksu tumšā kaktā, kur viņš lēni grieza vēršu cīnītāja apmetni puslokā ap sevi. Viņa galva bija noliekta, kad vēroju, kā viņš paceļ no zemes papēžus, kā izvērš gaisā lielo apmetni un kā pland sveču liesmas. Viņš ātri pagriezās, pieraudams labo roku pie gurna, tā ka apmetnis uzplandīja augstu un taisni ap viņu kā disks. Tad viņš pamanīja mani un palika nekustīgs. Apmetnis noplaka platās krokās kā nedzīva lieta.

Kādu brīdi neteicu nekā, jo biju jau redzējusi, kā viņš vingrinājas pie spoguļa hallē. Es teicu: „Krusttēv Felikss, kā tu vari te bez spoguļa vingrināties?“

Viņš paskatījās manī. „Nāc šurp, Konsuela,“ viņš teica. Sveču liesmas tagad dega mierīgi, jo nebija vairs apmetņa sakultā gaisa strāvu. „Es nevingrinājos,“ teica krusttēvs Felikss. „Es atminos. Es atceros Pamplonu.“

Sveču gaismā redzēju, ka viņa seja bāla un nosvīdusi. „Tu negribēji ticēt tam, ko Manolo teica, bet Soldadito ir liels matadors.“

Aizmirsu, ka esmu kapellā, apgriezos un nospļāvos. Biju redzējusi, ka Trinas čigāni, kas mīlēja krusttēvu Feliksu, nospļāvās, kad kāds pieminēja Soldadito, lai gan viņš bija no viņu tautas. Krusttēvs Felikss nogrozīja galvu. „Nē, Soldadito ir patiešām liels.“

„Tu esi liels, krusttēv Felikss.“

„Jā, manu eņģelīt,“ viņš teica. „Man jābūt lielam, tāpēc ka Soldadito ir liels. Bet es nebūtu liels bez viņa.“ Viņš smaidīja savu nedrošo, mulso smaidu. „Pamplonā, zini, es biju labāks par Soldadito, tik daudz lielāks, ka viņš greizsirdības dusmās zvērēja pie savas kadriļas. Taisni to vakaru jutu nāvi tuvu, tuvu pie sava zobena gala. Bet tā neskāra mani, un tā nebija man ne draugs, ne ienaidnieks.“

Man nepatika visas šīs runas par nāvi. Nāve ir ļauns vārds, un tēvs un Manolo nekad to nepieminēja.

Manolo meta krustu, ja dzirdēja to uz ielas. La muerte — kāpēc krusttēvs Felikss teica to man? „Krusttēv Feliks, mamačita saka, ka tu nemirsi.“

Viņš nometa apmetni un uzlika rokas man uz pleciem. „Nē,“ viņš teica, „zinu, ka viņai taisnība.“ Viņa balss bija ļoti nelaimīga. „Konsuela,“ viņš teica, „paraugies uz mani. Tu nekad nedrīksti redzēt mani un Manolo ar vēršiem. Tu nezini, kas ir nāve: tā ir sveša un brīnišķīga lieta, un bērniem tā nav jāredz. Palūkojies uz mani savām nopietnām pelēkām acīm; tu vari bez bailēm raudzīties tā uz visu, bet tu nedrīksti redzēt mūs arēnā, tāpēc ka, tad nāve ir daļa no mums. Tā nekad nav bijusi daļa no tevis, manu mazulīt.“

Sāku saprast. Bet domāju par Manolo un viņa ātro smaidu. „Manolo ir dzīvs,“ es teicu. „Ļoti dzīvs.“

„Jā,“ viņš atbildēja. „Manolo aizmirst nāvi, bet es nevaru. Es nebaidos un tomēr nevaru to saprast, un tā ar mani ir vienmēr.“

„Tagad arī, krusttēv Feliks?“ es jautāju. „Tagad arī?“

„Nē,“ viņš teica, stingri saturēdams manus plecus. „Tagad nē. Tagad nē, tāpēc, ka tu esi te. Tu nepazīsti nāvi.“ Viņš atliecās, apmierināts un drusku apmulsis par to, ko bija pateicis. „Es runāju niekus,“ viņš piepeši teica. „Lokuras, teci tagad prom, Konsuela. Tev viss tas jāaizmirst. Nāve ir nejauks vārds, un tev tas jāaizmirst, Konsuelita.“

„Jā,“ es teicu, „aizmirsīšu, krusttēv Feliks.“

Nākošā pēcpusdienā gaiss bija rāms, un saule karsēja mūsu plakano jumtu. Krusttēvs Felikss nonāca pagalmā vēlu un berzēja saulē apžilbušās acis, jo viņš bija gulējis. Viņš noāva kurpes un nosēdās blakus man uz strūklakas malas, karinādams kājas ūdenī. Rotaļājāmies, glābdami dažus no kukaiņiem, kas nelaimīgi peldēja ūdenī. Krusttēvs Felikss tos ķēra daudz veiklāk par mani. Viņš izzvejoja tos ar vienu roku un nolika uz pagalma akmeņiem žāvēties. „Sezona ziemeļos galīgi beigusies, un man palikusi vēl tikai viena cīņa. Šo svētdienu — benefice Seviļā.“

„Vai pēc tam dosimies izbraukumā?“ es jautāju. Katru gadu mēs visi svinējām sezonas noslēgumu, nolīgdami lielus ratus pilsētas nomalē un izbraukdami gar upi pelēkajos, plašajos laukos.

„Komo no?“ viņš teica. „Kāpēc nē? Saprotams, ka brauksim. Uz to pašu vietu pie Martinezas olīvu mežiem, kur varam sēdēt ēnā un redzēt upi mirgojam saulē un kazu pulkus pakalnēs.“ Es paskatījos uz savām kājām, kas ūdenī šķita baltas un drebošas.

„Ņemsim līdzi vairāk ēdamā nekā jebkad,“ teica krusttēvs Felikss, „maizi riku rikām, sīpolus kaudzēm, sieru un tēva mīļotās desiņas.“ Es līksmē piemiedzu acis, un tai brīdī noskanēja dzelzs vārti ielas malā, atbalss noviļņoja pa pagalmu. Kad pavēru acis, Manolo skrēja pāri pagalmam pie mums, viņa melnie mati plīvoja ap pieri. Viņš smagi elsoja. „Nāku no kafejnīcas,“ viņš teica. „Tu vēl nezini, krustēv Feliks, šai pēcpusdienā Malagā nogalināts Soldadito.“

„Ai, Manolo,“ es teicu, un manas kājas ūdenī pēkšņi kļuva aukstas.

„Ziņa atnāca nupat,“ runāja Manolo. „Viņi telefonēja no Malagas. Bijis vējš. Apmetnis iepūsts viņam sejā, un vērsis piespiedis viņu pie barjēras. Neviens nav varējis palīdzēt — tik ātri tas noticis.“ Manolo meta krustu, un viņa roka drebēja.

Krusttēvs Felikss ilgu laiku nerunāja. Viņa seja bija skumjāka nekā jebkad. „Tātad tagad,“ viņš teica. „Tātad beidzot nāve nostājusies blakus Soldadito.“

Mēs ar Manolo stulbi skatījāmies uz viņu, jo nesapratām, ko teikt. Krusttēvs Felikss norausās no strūklakas malas un noliecās pacelt savas kurpes. Viņš gāja pāri pagalmam uz pirkstu galiem, nesdams kurpes rokā. Viņš patiešām izskatījās ļoti mazs.

Krusttēvs Felikss devās uz Madridi piedalīties Soldadito bērēs. Laikrakstos bija uzņēmumi, kas rādīja garo procesiju virzāmies pa Gran Via, kur namu priekšpuses un logi bija nosegti melnu drānu. „Tās bija lielas valsts bēres,“ teica māte. „Hozē Rafaels Fuente,“ viņa murmināja, „Soldadito, prasts klaidonis, tiek apbedīts kā karalis. Nāve ir liels draugs vēršu cīnītājiem, Konsuela, ja vien tie paši to apzinās.“

Sestdienas rītā krusttēvs atgriezās mājās, tāpēc ka viņam pēcpusdienā bija jācīnās beneficē. Es viņu neredzēju, jo viņš devās taisni uz savu istabu un gulēja, pamozdamies tikai stundu pirms cīņas sākuma. Redzēju Manolo, kas arī bija bijis Madridē, un manu tēvu, un tie noglaudīja man galvu laipni un līdzjūtīgi. No viņu nopietnām sejām redzēju, ka tie cer uz labiem vēršiem. Seviļā viņi vienmēr cerēja, ka vērši būs labi, jo tā bija viņu pilsēta.

Māte apsēdināja mani augšstāvā savā istabā. Viņa teica, lai netraucējot Manolo un krusttēvu Feliksu, kas klusēdami hallē gaidīja, kamēr tēvs piebrauks pie durvīm kadriļu. Stāvēju ausīdamās un dzirdēju garāmgājējus gavilējam pa to laiku, kamēr krusttēvs Felikss pārskrēja pār ietvi no namdurvīm līdz automobilim. Pa mātes logu noskatījos, kā melnā mašīna lēni aizbrauc pa šauro ielu. Pirmo reizi man bija bailes krusttēva Feliksa dēļ.

Daudz vēlāk, kad gaisā jau bija vēlas rudens pēcpusdienas vēsums, devos lejā pagalmā. Apsēdos uz strūklakas malas un iemērcu roku ūdenī. Māte bija kapellā un lūdza, kā vienmēr vēršu cīņu laikā. Gribēju lūgt, lai krusttēvam Feliksam būtu labi vērši, bet nevarēju sakopot domas lūgšanai. Sāku gaidīt viņus mājā — tik daudz reižu tie bija atgriezušies no viņa upes krasta, kamēr ļaudis gavilēja un turējās pie auto jumta. Pūlis aplenktu namu un ļaudis rāptos dzelzs sētā kā pērtiķi, kamēr krusttēvs Felikss stāvētu halles durvīs, klanītos, smaidītu, varbūt rādītu plīsumu svārku krūtīs, kur vērša rags norāvis zelta uzšuvumus un ieplēsis nelīdzenu robu brokātā zem tiem.

„Svētā jaunava, dari viņu šai pēcpusdienā lielu,“ es murmināju. Bet likās, ka vārdiem nav jēgas. Jutos skumja un vientuļa, un mana sirds bija smaga kā akmens.

Tad dzelzs vārti ielas malā noblīkšķēja tik asi, ka satrūkos. Dzirdēju, ka kāds nāk pa halli, un vārti otrreiz noskanēja mazāk skaļi. Norausos no strūklakas malas. „Krusttēvs Felikss!“ es saucu. „Krusttēv Felikss!“ Mana balss skanēja spalgi un svešādi.

Tēvs iesteidzās pagalmā, nesdams ādas zobenu somu. Viņš nebūtu pamanījis mani, ja nebūtu saukusi: „Papa!“ Manolo nāca tūlīt aiz viņa un aizgāja garām, neteikdams ne vārda. „Papa,“ es teicu. „Kas noticis? Kur krusttēvs Felikss?“

Tēvs vilcinādamies apstājās. „Viņš ir te, Konsuela. Liec mani mierā.“

„Bet kas noticis?“ es atkārtoju. „Papa, kas tad ir?“

„Nekas,“ teica tēvs. „Krusttēvs Felikss negribēja cīnīties ar vēršiem, tas viss. Negribēja tuvoties tiem. Viņam bija bail. Krusttēvam Feliksam bija bail.“

„Kas notika?“ es jautāju, un vārdi stinga uz mēles.

„Kas gan notika? Krusttēvs Felikss negribēja kāpt pāri barjērai, negribēja iet arēnā. Viņš negribēja klausīt man un Manolo. Nē, nē, viņš tikai teica un slēpa seju rokās un negribēja uz mums skatīties. Un beidzot Nino de Aragonam bija jāiet viņa vietā.“

Tēva pleci nolīka, bet viņš bija tikpat spītīgs, kā viemēr. „Tas ir kaut kas dīvains,“ viņš teica. „Bet viņš atkal atkopsies. Krusttēvs Felikss ir liels, nākošā reizē viņš atkal būs kārtībā.“ Un tēvs aizsteidzās pāri pagalmam.

Stāvēju nekustīga, nedzirdēju ūdens plīkšķēšanu strūklakā. Un tad jutu, ka krusttēvs stāv man blakus. Nebiju dzirdējusi viņa soļus, bet zināju, ka viņš tur ir.

Pagriezos. „Ai, krusttēv Feliks.“

Viņš stāvēja ļoti taisns un runāja mierīgi. „Soldadito bija liels cīnītājs, un es arī biju liels. Lielāks par viņu, jo visu, ko viņš varēja izdarīt, es varēju labāk. Es vienmēr atrados tuvāk pie vērša, to redzēja katrs. Un, Konsuela, viņam nebija cienības pret nāvi, tā kā man. Viņam vispār ne pret ko nebija cienības — pat pret mani nē, pret El Milagro.“ Viņa acīs laistījās žēlums, un viņš teica: „Bet Soldadito ir uzvarējis, jo nāve bija viņa pusē. Es varēju izdarīt visu, ko varēja izdarīt Soldadito; varēju sekot visur, kurp viņš veda ar savu čigāna bezkaunību. Bet tagad viņš miris, es nevaru sekot.“

Viņš skatījās uz mani; asaras viņam lēni ritēja pār seju. „Es negribu mirt,“ viņš teica. „Konsuela, es negribu mirt.“

„Nē, krusttēv Feliks,“ es teicu.

„Nāve ir liels draugs vēršu cīnītājiem,“ viņš teica, „to es zinu. Es nebaidījos no tās, kamēr Soldadito bija dzīvs. Bet tagad, kad Soldadito miris, es negribu mirt.“ Viņš izslaucīja acis ar delnu. Tad ar cienību izvilka mutautu no apzeltīto svārku kabatas un nosusināja delnu. Bet tu tici, ka esmu liels, vai nē, mazulīt?“

„Ticu, krusttēv Feliks.“

„Jā,“ viņš teica. „Tas bija tikai šoreiz. Būšu atkal liels — El Milagro. Es tikai,“ — un viņa balss kļuva maiga — „es tikai negribu mirt.“

Skatījos dzidri sudrabotajā strūklakas ūdenī. Krusttēvs Felikss negribēja mirt, un es vēlējos, kaut būtu mirusi. Es to vēlējos, bet zināju, ka nemiršu un ka arī krusttēvs Felikss nemirs — ilgu laiku.

„Tu tici, vai nē, Konsuelita, ka būšu atkal liels?“

Nepacēlu acis no strūklakas. Zināju, ka meloju, atbildēdama: „Jā, krusttēv Feliks. Tev nevajaga nāves. Tu būsi liels — bez tās.“

Krustvārdu mīkla

Līmeniski: 1. Saimniecības ēka. 6. Dzīvnieks. 7. Lauki. 9. Dārd. 10. Lielupes kreisā pieteka. 12. Koki. 14. Mitri. 15. Latviešu aktrises vārds. 18. Ceļi. 20. Zivs. 22. Laikmets. 23. Varēt. 24. Kādas tautas piederīgais. 25. Latviešu rakstnieks.

Stateniski: 1. Putni. 2. Tauta. 3. Putni. 4. Noma. 5. Galvas daļa. 6. ASV meistars tenisā. 8. Zivis. 10. Kurināmais materiāls. 11. Mazvērtīgas. 13. Kukaiņi. 16. Mērs. 17. Latviešu dziedone. 19. Pilsēta Dienvidamerikā. 21. Pārmāca.

IEPRIEKŠĒJĀS KRUSTVĀRDU MĪKLAS ATRISINĀJUMS

Līmeniski: 1. Linga. 4. Lāsts. 7. Tie. 8. Burma. 9. Krogi. 10. Met. 11. Raiba. 12. Ubans. 13. Nav. 14. Sieks. 17. Emīrs. 20. Cēsis. 22. Mesli. 23. Zosis. 24. Astes. 25. Tases. — **Stateniski:** 1. Liberts. 2. Narcise. 3. Atamans. 4. Lēktuve. 5. Slovaki. 6. Sviests. 15. Idens. 16. Krize. 18. Miesa. 19. Rilke. 21. SOS. 22. Mit.